issn: 1307-9581

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

www.sosyalarastirmalar.com ISSN: 1307-9581

Cilt: 9 Sayı: 42 Şubat 2016 Volume: 9 Issue: 42 February 2016

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

9/42

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 42 Volume: 9 Issue: 42
Şubat 2016 February 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research, alan indeksleri tarafından taranan uluslararası hakemli bir dergidir. Dergimiz; *EBSCO, MLA, DOAJ, Proquest CSA (Linguistics and Language Behavior Abstracts, Sociological Abstracts), Scientific Commons, BC ELN, Ulrichsweb, Index Islamicus, SSRN, ICAAP, Index Copernicus, J-Gate, Journal Seek, ASOS Index, Journal Database, TEI, SIOP SocIndex, Pubget, DRJI and WorldCat, İSAM* vb. uluslararası indeks ve veritabanlarında yer almaktadır.
(The Journal of International Social Research indexed in *EBSCO, MLA, DOAJ, Proquest CSA -Linguistics and Language Behavior Abstracts, Sociological Abstracts-, Scientific Commons, BC ELN, Ulrichsweb, Index Islamicus, SSRN, ICAAP, Index Copernicus, J-Gate, Journal Seek, ASOS Index, Journal Database, TEI, SIOP SocIndex, Pubget, WorldCat, ISAM)*

Editör / Editor
Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Kemalettin ŞAHİN
Prof. Dr. M. Yavuz ERLER
Doç. Dr. Bekir ŞİŞMAN
Doç. Dr. Emine KOLAÇ
Doç. Dr. Ersin TERES
Doç. Dr. Eyüp BACANLI
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ
Doç. Dr. Netice YILDIZ
Doç. Dr. Sadullah GÜLTEN
Doç. Dr. Selçuk BALI
Yrd. Doç. Dr. Salih DEMİRBİLEK
Yrd. Doç. Dr. Ahmet DAĞLI
Yrd. Doç. Dr. Nail GÜNEY
Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN

Hakem ve Danışma Kurulu / Referees and Advisory Board

Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR (Bilecik Üniversitesi)
Prof. Dr. Alim GÜR (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Arslan TOPAKKAYA (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Byoungduk SHON (Chongshin University)
Prof. Dr. Cevdet KILIÇ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ (Osmangazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Erdoğan ERBAY (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ergin AYAN (Ordu Üniversitesi)
Prof. Dr. Hanife Nalan GENÇ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemalettin ŞAHİN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Yavuz ERLER (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Maimunah ISMAIL (Universiti Putra Malaysia)
Prof. Dr. Maria Pia PEDANI (Universita' Ca' Foscari Di Venezia)
Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ (Fatih Üniversitesi)
Prof. Dr. Necati DEMİR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan Kemal TAVUKÇU (Rize Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep EFE (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Robert VIVIAN (Alma College, Michigan)
Prof. Dr. Yüksel SAYAN (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Adem CEYHAN (Celal Bayar Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Fuat BİLKAN (İpek Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali YILMAZ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Barbara KELLNER-HEINKELE (Freie Universität)
Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Doğan GÜNAY (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine YENİTERZİ (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Hanifi VURAL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan KAVRUK (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Hatice AYNUR (Şehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Ingeborg BALDAUF (Humboldt Universität zu Berlin)
Prof. Dr. M. Ali KİRMAN (Sütçü İmam Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL (Ahi Evran Üniversitesi)
Prof. Dr. Mahmut AYDIN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Mahmut KAPLAN (Fatih Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Pavel DOLUKHANOV (University of Newcastle)
Prof. Dr. Rainer CZICHON (Berlin Freie Universität)
Prof. Dr. Ramazan GÜLENDAM (Onsekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. Şeref BOYRAZ (Cumhuriyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Ulvi KESER (Atılım Üniversitesi)

Prof. Dr. Umay GÜNAY (YÖDAK Üyesi)
Prof. Dr. Walter ANDREWS (University of Washington)
Prof. Dr. Zehra TOSKA (Boğaziçi Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ÖZCAN (Fatih Üniversitesi)
Prof. Dr. İlhan EKİNCİ (Ordu Üniversitesi)
Prof. Dr. Ünal İBRET (Kastamonu Üniversitesi)
Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ülkü ELİÜZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Zeki TAŞTAN (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Doç. Dr. Lerzan GÜLTEKİN (Atılım Üniversitesi)
Doç. Dr. A.Cüneyt EREN (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet Cüneyt ISSI (Medeniyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet ŞİMŞEK (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali Efdal ÖZKUL (Yakın Doğu Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali GÖÇER (Erciyes Üniversitesi)
Doç. Dr. Bayram ÜNAL (FBC Suny-Binghamton)
Doç. Dr. Bekir ŞİŞMAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç. Dr. Cuma ÇATALOLUK (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Doç. Dr. Emine KOLAÇ (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Erhan AYDIN (Erciyes Üniversitesi)
Doç. Dr. Ersin ÖZASLAN (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ersin TERES (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Eyüp BACANLI (TOBB Üniversitesi)
Doç. Dr. Faruk KAYA (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)
Doç. Dr. Fatih ÜNAL (Ordu Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhat ASLAN (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Gül CELKAN (Macon State College)
Doç. Dr. Hakan TAŞ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Harun YILDIZ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan BABACAN (Afyon Kocatepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Haşim ŞAHİN (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Hüseyin MUŞMAL (Selçuk Üniversitesi)
Doç. Dr. İsmail KIVRIM (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Kamile AKGÜL (Yeni Yüzyıl Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet YAVUZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet ZAMAN (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Musa BİLGİZ (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Netice YILDIZ (Doğu Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Norhasni Zainal ABIDDIN (Universiti Putra Malaysia)
Doç. Dr. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Nurgül ÖZCAN (Murat Hüdavendigar Üniversitesi)
Doç. Dr. Saadet KARAKÖSE (Pamukkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Sedat YAZICI (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Doç. Dr. Selahaddin BEKKİ (Ahi Evran Üniversitesi)
Doç. Dr. Selçuk BALI (Giresun Üniversitesi)
Doç. Dr. Sibel KILIÇ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Soyalp TAMÇELİK (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Veli ÜNSAL (Ahi Evran Üniversitesi)
Doç. Dr. Yılmaz KARADENİZ (Muş Alparslan Üniversitesi)
Doç. Dr. Makbule MUHARREMOVA (Osmangazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Adem ÇALIŞKAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Akın TEMÜR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ali YILMAZ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR (Sakarya Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ayşe ATICI ARAYANCAN (Ankara Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ (Adıyaman Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Betül COŞKUN (Fatih Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Cafer ÖZDEMİR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Davut KAPLAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Davut YİĞİTPAŞA (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Enfel DOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Eyüp ARTVİNLİ (Osmangazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Gökhan ÖLKER (Selçuk Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Kasım ERTAŞ (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Kemal ÖZKURT (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. M. Hakan SAKAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali BALKANLIOĞLU (Fatih Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BIYIKLI (Dumlupınar Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Nail GÜNEY (Canik Başarı Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Recep CENGİZ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Sami BASKIN (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Salih DEMİRBİLEK(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Sami BAYRAKTAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Suat DONUK (Celal Bayar Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Şahin SARUHAN (Düzce Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Tamer ÖZLÜ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Tolga ÖZŞEN (Onsekiz Mart Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Veysel ERGİN (Sinop Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Yakup POYRAZ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

YAYIN İLKELERİ

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research; 2007 yılından bu yana yılda en az dört sayı olarak internet üzerinden yayımlanan **uluslararası hakemli bir dergi**dir. Uluslararası İndekslere ve kütüphanelere sınırlı sayıda matbu olarak da gönderilmektedir. Dergimizin yayın faaliyetleri, *CMT GRUP Ajans W.T. Yayıncılık* adı altında yürütülmektedir.

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research; *dil, edebiyat, halkbilimi, tarih, coğrafya, eğitim bilimleri, din bilimleri, sosyoloji, psikoloji, felsefe, arkeoloji, sanat tarihi vb*. alanlara ait araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacak nitelikte bilimsel makaleleri yayınlamaktadır.

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research; ***EBSCO, MLA, DOAJ, Proquest CSA (Linguistics and Language Behavior Abstracts, Sociological Abstracts), Scientific Commons, BC ELN, Ulrichsweb, Index Islamicus, SSRN, ICAAP, Index***

İÇİNDEKİLER

DİL-EDEBİYAT	
SİNOP YERLİ AĞIZLARINI BELİRLEYEN GENEL ÖZELLİKLER Ergün ACAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	7-11
TÜRK HALKBİLİMİNİN GELİŞİMİ BAĞLAMINDA DERGİCİLİK FAALİYETLERİ Serdar ALIÇ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	12-18
EDEBİYAT BİLİMİ KURAMLARININ GELİŞİMİNDE 'LINGUISTIC TURN' OLGUSU Cüneyt ARSLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	19-23
"COMMON GROUND" TERİMİNE "ORTAK ZEMİN BİLGİSİ" ÖNERİSİ VE ÇEVİRİ EYLEMİ İLİŞKİSİ Gülfidan AYTAŞ - Şaban KÖKTÜRK - Mehmet Cem ODACIOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	24-31
TÜRK EDEBİYATINA YANSIYAN YÖNLERİYLE TÜRK SAVAŞ TARİHİNİN KARA BİR SAYFASI: BALKAN SAVAŞLARI Tayfun BARIŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	32-42
ANDRE GIDE'NİN *"ISABELLE"* ADLI ROMANINDA ROMANESKİN İRONİSİ Fuat BOYACIOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	43-49
ÜÇÜNCÜ KİŞİ İYELİK EKLERİNİN KELİME TÜRETME İŞLEVİ Şahap BULAK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	50-56
TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE BULUNAN DENİZCİLİK KÜLTÜRÜNE AİT SÖZ VARLIĞI İNCELEMESİ Cihan ÇAKMAK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	57-67
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN *'ÇİLE'* ADLI ŞİİRİ VE ÇÖZÜMLEMESİ Adem ÇALIŞKAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	68-107
MESNEVİ VE HALK HİKAYELERİNİN YAPI(ZAMAN, MEKAN, KİŞİ) VE MOTİF AÇISINDAN MUKAYESESİ Nebi ÇELİK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	108-114
ÇEVİRİDE KÜLTÜREL AKTARIM SORUNU: KARAMAZOV KARDEŞLER ÖRNEĞİ F. Jale Gül ÇORUK - Saadet BÜYÜK GÜLER - Yalçın KAYALI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	115-121
TÜRKÇE-FARSÇA MANZUM SÖZLÜKLERDEN TUHFE-İ ŞEMSÎ Mesut Bayram DÜZENLİ - Muhittin TURAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	122-154
THE STRUGGLE BETWEEN IDEOLOGY AND IDENTITY IN ORWEL'S *1984* AND PAMUK'S *SNOW* Betül ENSARİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	155-160
TÜRKÇEDE KISALTMALAR VE BU ALANDAKİ ÇALIŞMALAR Mustafa ERKAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	161-169
SANAL OYUNLARIN GÖSTERGEBİLİMİNE DOĞRU Bilgin GÜNGÖR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	170-173
BÜSÎRÎ'NİN *ZUHRU'L-ME'ÂD FÎ VEZNİ BÂNET SU'ÂD* ADLI KASİDESİ VE ABDÜLBÂKÎ B. AHMED'İN BU ESERE YAPTIĞI MANZUM TERCÜME Mustafa IRMAK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	174-200
DOSTOYEVSKİ'NİN İLK ROMANI *İNSANCIKLAR* VE *MAKAR DEVUŞKİN* FİGÜRÜ ÜZERİNDEN *KÜÇÜK İNSAN* ÇÖZÜMLEMESİ Hüseyin KANDEMİR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	201-207
ZUM KULTURELLEN, SPRACHLICHEN UND HISTORISCHEN ASPEKT DER ENTWICKLUNGEN DER DEUTSCHEN UND TURKISCHEN REDEWENDUNGEN REDEWENDUNGEN MIT AUGE IM DEUTSCHEN UND TURKISCHEN İmran KARABAĞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	208-213
MEHMET ÂKİF'İN ŞİİRLERİNE HÜKMEDEN "NESİR DİLİ" Servet KARÇIĞA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	214-219
'YILAN KADIN' SÖYLENİNİN ALMAN VE TÜRK YAZININDAKİ KİMİ İZDÜŞÜMLERİ Birkan KARGI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	220-228
UYGUR ŞAİR MEMTİLİ TEVFİK EFENDİ'NİN ÖĞRETİLERİ ÜZERİNE Raile Abdülvahit KAŞGARLI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	229-246
KURMACA VE GERÇEKLİK BAĞLAMINDA MASAL-MODERN ANLATI İLİŞKİSİ İsmail KEKEÇ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	247-251
EŞİKTEKİ MÜCADELE: ANADOLU DÜĞÜNLERİNDE KAYNANA-KAYNATA GÜREŞİ Adem KOÇ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	252-274
EDEBİYAT-SİNEMA İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA KÖFTE YAĞMURU FİLMİNİN YENİDEN YAZMAK VE METİNLERARASILIK YÖNTEMİNE GÖRE ÇÖZÜMLENMESİ Saniye KÖKER - Ömer Faruk ATEŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	275-288
NİL'E KARŞI (NAZIR) DERİN BİR İÇ ÇEKİŞ: MEHMET AKİF ERSOY Esra KÜRÜM Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	289-299
MUALLİM NACİ'NİN TENKİT ANLAYIŞI ÜZERİNE BİR İNCELEME Özge ÖZBAY Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	300-311
TASAVVUFA DAİR BİR ESER: FÜTÛH-NÂME Ferudun Hakan ÖZKAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	312-348
19. YÜZYILDA MISIR'DA YAZILMIŞ TÜRKÇE-FARSÇA DİL ÖĞRETİMİ KİTABINDAKİ TÜRK ATASÖZLERİ Nuran ÖZTÜRK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	349-361
NEDİM VE ORHAN VELİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR OKUMA -İFADE ARAYIŞI ÜZERİNE POETİK NOTLAR- Bülent SAYAK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	362-367

GÜLŞEN-İ VAHDET'TE SEYR U SÜLÛK ALEGORİSİ OLARAK YÜZ Nilüfer TANÇ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	368-375
THE USE OF CAMERA-EYE TECHNIQUE IN *THE THREE SOLDIERS* AND *MANHATTAN TRANSFER* Bülent Cercis TANRITANIR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	376-381
AYRILIĞIN MISRALARA DÖKÜLMÜŞ HÂLİ: ÂRİF NİHAT ASYA'NIN MERSİYELERİ Mehmet TAT Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	382-391
FERİT EDGÜ'NÜN "IŞIK" ADLI KÜÇÜREK ÖYKÜSÜNDE VAROLUŞSAL UYANIŞIN KENDİLİĞE ÇAĞRISI Ferhat UZUNKAYA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	392-394
MESNEVÎNİN YEDİNCİ CİLDİNİN SIHHATİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE TESPİTLER Mehmet ÜNAL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	395-403
KİRAN DESAİ'NİN *KAYBIN TÜRKÜSÜ*'NDE HÜZÜN Fırat YILDIZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	404-408
MERZİFON'UN KÜLTÜREL MİRASI: MERZİFON TÜRKÜLERİ Haluk YÜCEL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	409-418
TARİH – ULUSLARARASI İLİŞKİLER – SİYASET BİLİMİ	
GÖRDÜS ŞEHRİ (XVI. YÜZYIL) Kadir ADAMAZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	419-430
GÜNEY KAFKASYA'DA SOYDAŞ VE DİASPORA POLİTİKALARI: ÜLKE ÖRNEKLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA Jale AKHUNDOVA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	431-440
DIE TÜRKEI ZWISCHEN EUROPÄISCHER UNION UND DEN USA Ali AYATA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	441-448
EUROPE-RUSSIA BATTLE IN UKRAINE: REFLECTIONS OF THIS STRUGGLE ON POLITICAL ATTITUDES OF TURKEY Aydın AYDIN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	449-457
İSRAİL'İN SİLAHLARIN MASUMİYETİ DOKTRİNİ Zafer BALPINAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	458-476
İNKA DEVLET TEŞKİLÂTI VE *PAX INCAICA*'NIN TEMELLERİ Mürsel BAYRAM Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	477-482
TÜRKİYE SELÇUKLU SULTANLARININ MİLLETLERARASI TİCARETİ GELİŞTİRMEK İÇİN YÜRÜTTÜĞÜ FAALİYETLER VE İZLEDİĞİ POLİTİKALAR Yaşar BEDİRHAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	483-502
XVIII. YÜZYILIN BAŞLARINDA KAYSERİ MAHKEMESİNDE HAKLARINI ARAYAN KADINLAR (SUÇLULUK VE MASUMİYET) Rumeysa BİLGİLİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	503-517
PRENS VİD: 1914 YILINDA ARNAVUTLUK PRENSLİĞİ İhsan Burak BİRECİKLİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	518-529
İNGİLİZ BELGELERİNDE 12 EYLÜL SÜRECİ Yasin COŞKUN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	530-535
ROMANYA'NIN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA GİRİŞİ VE OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ Nurten ÇETİN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	536-551
HÜDAVENDİGAR VİLAYETİNDE HAPİSHANELER VE MAHPUSLAR (1914-1917) Halim DEMİRYÜREK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	552-562
ZEND TARİHİ'NİN TEMEL KAYNAKLARI Şefaattin DENİZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	563-569
DIE AUSWIRKUNGEN DER EU-MITGLIEDSCHAFT VON REPUBLIK ZYPERN ZUR VERHANDLUNGSGESPRÄCHEN FÜR FRIEDEN IN ZYPERN Mehmet DİREKLİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	570-575
OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E KIRKLARELİ-BABAESKİ DEMİRYOLU Faruk DOĞAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	576-583
ORTAÇAĞ TARİHİ TASARIMININ İNŞA EDİCİ AKTÖRLERİNDEN MARC BLOCH Sayime DURMAZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	584-592
XVII. YÜZYILIN ORTASINDA TRABZON EYALETİ'NDE KÖY TERKLERİNE DAİR BAZI GÖZLEMLER Yücel DURSUN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	593-604
1909 ADANA ERMENİ OLAYLARININ HALEP VİLAYETİNE ETKİSİ: KIRIKHAN ÖRNEĞİ Aydın EFE Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	605-616
BİR MİZAH GAZETESİ CADALOZ'UN PENCERESİNDEN 1911 YILINDA BALKANLARIN DURUMU Sevim ERDEM - Neslihan SANDIKÇI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	617-629
CUMHURİYET DÖNEMİ GÜZEL SANATLAR ÇALIŞMALARI: URFA HALKEVİ ÖRNEĞİ Gülşah ESER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	630-640
İBRAHİM PAŞA'NIN ANADOLU'YU İSTİLASI (1832-1833) Fatih GENCER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	641-657
AĞIT METİNLERİNİN SÖZLÜ TARİH BELGESİ NİTELİĞİ -SEL AĞIDI- Seyit GEZER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	658-666
ATATÜRK DÖNEMİNDE TÜRKİYE - YUGOSLAVYA İLİŞKİLERİ VE KRAL ALEXANDER'IN TÜRKİYE ZİYARETİ Salim GÖKÇEN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	667-682
GIDA GÜVENCESİNİN SAĞLANMASINDA ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİN ÖNEMİ	683-691

Gülzar İSMAYİL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	
TÜRKİYE'DE CUMHURİYET DÖNEMİ İÇ GÖÇ HAREKETLERİ Yüksel KAŞTAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	692-700
"AVRUPALILIK" KİMLİĞİNİN DERİNLEŞME SÜRECİNDE AB ŞÜPHECİLİĞİ PARADOKSU Ümmühan KAYGISIZ - Eda ÜNAL SAKALLI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	701-709
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA MERSİN VE İSKENDERUN LİMANLARI Tuğba KORHAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	710-714
XX. YÜZYIL BAŞLARINDA KUŞADASI'NDA GİRİT MUHACİRLERİ Metin MENEKŞE Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	715-734
KARADAĞ PRENSİ NİKOLA VE DAMADI PRENS PETAR KARACORCEVİÇ'İN SIRP TAHTINDA HAK İDDİALARI Ayşe ÖZKAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	735-748
DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ EKONOMİ POLİTİKALARI VE VERDOR RAPORU Savaş SERTEL - M. Bora SARIYÜREK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	749-767
DÜNYADA VE 2010 ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ SONRASI TÜRKİYE'DE GENEL ÖZELLİKLERİYLE OMBUDSMANLIK Engin ŞAHİN - Mehmet ŞABAPLI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	768-778
TÜRKİYE'NİN KIBRIS'TA STATÜKOYU KORUMA ÇABALARI VE MAKARİOS'UN ANKARA ZİYARETİ İsmail ŞAHİN - Selma PARLAKAY TOPBAŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	779-796
TÂCEDDİN II. İBRAHİM BEY DÖNEMİNDE (1423-1464) KARAMANOĞULLARININ HRİSTİYAN DEVLETLERLE İLİŞKİLERİNİN GENEL SEYRİ Hasan TAŞKIRAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	797-808
THE SIEGE OF KUT AL AMARA ON THE 100TH ANNIVERSARY AND THE DEFEATS OF THE BRITISH RELIEVING FORCE IN MEMORIES İrfan TUNÇ - Ertan EROL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	809-814
TANZİMAT SONRASI OSMANLI DEVLETİ'NDE KAZA YÖNETİMİ (BELEN ÖRNEĞİ) Naim ÜRKMEZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	815-830
I. TBMM'NİN YARDIMA MUHTAÇ MEBUSLARI MESELESİ İrşad Sami YUCA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	831-845
ULUSLARARASI İLETİŞİM DÜZENİ VE BATI EGEMENLİĞİ Yaşar ZORLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	846-857
ARKEOLOJİ – COĞRAFYA - SANAT TARİHİ	
TWO QUEENS IN THE ANATOLIA OF THE 2ND CENTURY BC: NYSA FROM KAPPADOKIA AND LAODIKE FROM PONTOS Babür Mehmet AKARSU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	858-861
TÜRK SÜSLEME MOTİFLERİNDEN "HATAİ" MOTİFİNİN İNCELENMESİ VE YAZMA ESER CİLTLERİNDE BULUNAN "HATAİ ŞEMSELER" Ebru ALPARSLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	862-874
SANATI HALK İNANÇLARI VE MENKIBELERİ ÜZERİNDEN YENİDEN KURMAK: BEKTAŞÎ SANATI VE EHLİLEŞTİRİLEN EJDERHA MOTİFİ Hamit ARBAŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	875-880
CEYHAN NEHRİ ESKİ VE YENİ AĞZINDA SON 70 YILDAKİ KIYI ÇİZGİSİ DEĞİŞİMİ Murat ATAOL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	881-885
MANAV DERESİ HAVZASI'NIN (BİNGÖL) HEYELAN DUYARLILIK ANALİZİ Vedat AVCİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	886-902
YENİLİKÇİLİK VE TEKNOCOĞRAFYA İLİŞKİSİ Fatih AYDIN - Muhammed ORAL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	903-910
AN EXAMPLE OF ANATOLIAN SELJUG'S MULTI-SUPPORTED MOSQUES: SIVRIHISAR GREAT MOSQUE AND ITS STRUCTURAL PROPERTIES Hasan AYDIN - Z. Sevgen PERKER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	911-923
MELENDİZ ÇAYI'NIN HİDROĞRAFİK ÖZELLİKLERİ Halil Mesut BAYLAK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	924-928
REKREASYONEL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE ÖNEMLİ BİR YAYLACILIK SAHASI: GÜMELİ YAYLALARI Şaban ÇELİKOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	929-940
İNEGÖL YÖRESİNDEN TANINMAYAN ÜÇ HAMAM Mustafa ÇETİNASLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	941-958
KÜLTEPE'DEN İKİ YENİ PROSOPOGRAFİK MEKTUP: BİR ANNENİN OĞLUNU EVLENDİRME ÇABASI Hakan EROL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	959-966
FETHİYE ALAÇUL DOKUMALARI Sema ETİKAN - Filiz Nurhan ÖLMEZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	967-977
NİĞDE MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR DİUM (DEKAPOLİS) SİKKESİ VE IUPPİTER HELİOPOLİTES KÜLTÜ Meral HAKMAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	978-983
CBS VE UA TEKNİKLERİYLE TÜRKİYE'NİN BAŞLICA DELTALARININ MORFOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ Kemalettin ŞAHİN - Harun Reşit BAĞCI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	984-990
GEÇMİŞTEN BUGÜNE KİMLİK GÖSTERGESİ OLARAK SANAT Suzan TEPE YILMAZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	991-998
ARKEOLOJİK VERİLER VE MÜZE BULUNTULARI IŞIĞINDA URARTU MADENİ BİLEZİKLERİ	999-1018

Davut YİĞİTPAŞA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	
SOSYOLOJİ – PSİKOLOJİ -FELSEFE	
YAŞLILIK OLGUSU ÜZERİNE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA Muammer AK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1019-1028
ÇEVRİMİÇİ TOPLUM VE SANAL SOSYALİTELER: SOSYAL MEDYA VE ÖZGÜR DİJİTAL DÜNYANIN YENİ ESARETLERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ANALİZ Cahit BAĞCI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1029-1036
AİLE LİDERLİKYÖNELİMİ ÖLÇEĞİ (ALYÖ): GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI Nuri BALOĞLU - Meryem Berrin BULUT Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1037-1048
AVRUPA GENÇLİK POLİTİKALARI VE GÖNÜLLÜLÜK Harun CEYLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1049-1061
RUH SAĞLIĞI ALANINDA KANITA DAYALI SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI Esra ÇALIK VAR - Esra KILIÇ CEYHAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1062-1069
ANAERKİL TOPLUMUN SONU Nurhan DEMİRHAN SERİNKEN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1070-1076
GÖÇ, STRATEJİ VE TAKTİK: SURİYELİ SIĞINMACILARIN GÜNDELİK HAYAT DENEYİMLERİ A. Çağlar DENİZ - A. Banu HÜLÜR - Yusuf EKİNCİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1077-1087
ZİHİN KONTROL YÖNTEMLERİ Pelin DİMDİK EMEKSİZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1088-1100
YALNIZLIK KAVRAMI VE SAĞLIKLI YAŞAM ÜZERİNE ETKİLERİ: GÖZDEN GEÇİRME Esra ENGİN - Merve UĞURYOL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1101-1105
YENİ BİR GÖÇ TÜRÜ OLARAK ÖĞRENCİ GÖÇÜ, KİMLİK VE DİNDARLIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ANALİZ İsmail GÜLLÜ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1106-1119
GENELLEYİCİ REFLEKSİYONA KARŞI TARİHSEL BİLİNCİN OLUŞUMU Yakup KAHRAMAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1120-1127
İHTİLALCİ TERÖRİZM Vedat KARĞIN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1128-1132
ÇOCUĞUN DİNSEL TOPLUMSALLAŞMA SÜRECİNİN AİLE KURUMU BAĞLAMINDA İNCELENMESİ Pelin ÖNDER EROL - Belgin ARSLAN CANSEVER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1133-1139
ÜST GELİR GRUBUNUN SOSYO – MEKANSAL AYRIŞIMI, "ANKARA BİLKENT ANGORA EVLERİ ÖRNEĞİ" Tuğçe ŞANLI - Nihan ÖZDEMİR SÖNMEZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1140-1154
POSTMODERNİTE VE KÜLTÜREL FARKLILIKLARIN TANINMASI BAĞLAMINDA ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMALARI Emrullah TÜRK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1155-1163
MODERNLEŞME SÜRECİNDE TÜRK SİNEMASI VE DİN Halil UZDU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1164-1172
"PARTİSİZ SİYASET: MUHTARLIK"; KADINLARIN SİYASETİ İÇİN BİR İMKÂN MI? SAMSUN İLİ KADIN MUHTARLARI VE KADIN MUHTAR ADAYLARI Yasemin YÜCE TAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1173-1184
EĞİTİM	
SESLENDİRME DESTEKLİ ANİMASYONLAŞTIRMA PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ VE HİKÂYE UYGULAMASI Mustafa Ali AKCA - Necmi AYTAN - Süleyman ÜNLÜ **Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719**	1185-1191
THE EXAMINATION OF ALTERNATIVE MODEL RELATED PARTICIPATION RIGHT OF CHILDREN Tuğçe AKYOL - Muhammed ÖZTÜRK - Fatma Betül ŞENOL - Nezahat Hamiden KARACA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1192-1195
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EDEBİYAT KLASİKLERİNİ OKUMA EĞİLİMLERİNDE SİNEMA/DİZİ FİLM UYARLAMALARININ ETKİSİ Sibel BULUT Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1196-1207
TEKNOLOJİNİN GÖRSEL SANATLAR VE SANAT EĞİTİMİNE KATKISI Ahmet DOLUNAY Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1208-1213
OKUL DENEYİMİ VE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ Necla DÖNMEZ USTA - Ebru TURAN GÜNTEPE Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1214-1223
ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE DERS ARAŞTIRMASI MODELİ VE TÜRKİYE'DE HİZMET ÖNCESİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMALARINA YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ Rafet GÜNAY - Banu YÜCEL-TOY - Elif BAHADIR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1224-1237
ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: ORTACA ÖRNEĞİ Arzu GÜRDOĞAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1238-1246
ORTAOKUL 7.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ VE DUYGUSAL ZEKAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ Meral GÜVEN - Funda ÇIRAY ÖZKARA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1247-1257
THE AWARENESS OF 8TH GRADERS TOWARDS PARTİCULAR GENRES OF FAIRYTALE AND STORY Esra LÜLE MERT Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1258-1264
YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN GRAFİK HAZIRLAMA BECERİSİNİ KAZANMA DÜZEYLERİ Şahin ORUÇ - Halil TOKCAN - İsmail Hakan AKGÜN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1265-1269
BİLGİSAYAR ORTAMINDA BİREYE UYARLANMIŞ TEST UYGULAMASINA VE KAĞIT-KALEM TESTİNE KATILAN	1270-1274

ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ Durmuş ÖZBAŞI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	
KONSERVATUVARLARIN ORKESTRA DERSLERİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI Ruken ÖZTOPALAN - Esin UÇAL CANAKAY Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1275-1282
ANNE BABALARIN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İLE ETKİLEŞİMLERİNDE OYUNUN YERİ Arzu ÖZYÜREK - Sevim GÜRLEYİK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1283-1289
DEDE KORKUT HİKÂYELERİNİN TRANSAKSİYONEL ANALİZ KURAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ Hüseyin TAŞ - Abdullah DAĞTAŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1290-1297
MÜZİK BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİNİN PİYANO DERSİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ Elif TEKİN GÜRGEN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1298-1303
PSİKOLOJİK DANIŞMA ÖZ YETERLİĞİ: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, KAYGI DÜZEYLERİ VE GEÇMİŞ EĞİTİM YAŞANTILARI Faruk Caner YAM - Tahsin İLHAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1304-1313
İŞLETME – KAMU YÖNETİMİ – İKTİSAT - İLETİŞİM	
BİR SİYASAL İLETİŞİM YÖNTEMİ OLAN SİYASAL REKLAMLARIN GÖSTERGEBİLİMSEL OLARAK ANALİZİ "AK PARTİ/CHP/MHP ÖRNEĞİ Merve AKGÜL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1314-1328
TÜRKİYE'DE İHRACAT, İTHALAT VE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİLERİNİN ANALİZİ İbrahim AKKAŞ - Musa ÖZTÜRK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1329-1337
KENTSEL KESİMDE KAMULAŞTIRILAN TAŞINMAZLARIN DEĞERLEME İŞLEMLERİ VE SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: HASANKEYF İLÇESİ ÖRNEĞİ Yeşim ALİEFENDİOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1338-1361
BİREYLERİN YAŞAM MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN SIRALI LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ İLE İNCELENMESİ Erkan ARI - Zeki YILDIZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1362-1373
YEREL POLİTİKACILARIN SOSYAL MEDYA KULLANIMI: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLARININ GÜNLÜK SOSYAL MEDYA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ Şerif ARSLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1374-1390
TÜKETİCİLERİN ÇOKLU ZEKÂ YAPILARINA GÖRE PERAKENDE MAĞAZALAR İLE İLGİLİ DUYGUSAL VE RASYONEL BEKLENTİLERİNDEKİ FARKLILIKLARIN İNCELENMESİ Yeliz BAŞ - Filiz DURSUN - Semih OKUTAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1391-1402
LOJİSTİK, TEDARİK ZİNCİRİ BİLGİ SİSTEMLERİNİN STRATEJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR UYGULAMA Murat BAY - Selahattin AKPINAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1403-1408
STRATEJİK YÖNETİM SÜRECİ İÇİNDE SEKTÖR REKABET ANALİZİ VE BİR UYGULAMA Murat BAY - Selahattin AKPINAR - Raziye YILMAZER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1409-1415
YERELDE ÖTEKİ OLMAK: SURİYELİ SIĞINMACILARIN TRABZON YEREL GAZETELERİNDE SÖYLEMSEL TEMSİLİ Yavuz BAYRAM Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1416-1430
İŞKOLİKLİK, İŞ STRESİ VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ: MUĞLA İLİNDE BİR ARAŞTIRMA Esra B. BULGURCU GÜREL - A.Ender ALTUNOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1431-1438
CAPACITY OF THE ENERGY SOURCES TO STEER GLOBAL POLICY AND TURKEY'S ENERGY STRATEGY Yavuz CANKARA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1439-1444
TÜRKİYE ÇAĞRI MERKEZİ SEKTÖRÜ SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK BİR KARAR DESTEK SİSTEMİ GELİŞTİRME Nermin ÇELİK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1445-1453
ORTA VE DOĞU KARADENİZ'DEKİ KOBİ'LERDE YENİLENEBİLİR ENERJİ ALGISI Yeter Demir USLU - Hanife TÜRKMENOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1454-1468
SAĞLIK KURULUŞLARINDA İNOVASYON ARACI OLARAK ALTI SİGMA Serkan DENİZ - Mesut ÇİMEN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1469-1474
GÖRSEL İLETİŞİMDE İNFOGRAFİK Salih DENLİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1475-1479
SAKİN KENT HAREKETİNİN TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME Onur DONAT - Pınar Savaş YAVUZÇEHRE Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1480-1488
KBRN TERÖRİZMİNDE RİSK DEĞERLENDİRMESİ VE YÖNETİMİ Ali EKŞİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1489-1498
İÇ DENETÇİ ADAYLARININ RİSK ALMA EĞİLİMLERİ ÜZERİNDE ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN ETKİSİ Haluk ERDEM Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1499-1506
REHA ERDEM FİLMLERİNDE "ERKEKLİK" ARKETİPLERİNİN YENİDEN ÜRETİMİ İlknur GÜRSES - Rifat BECERİKLİ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1507-1516
ÇEVRE MALİYETLERİ MUHASEBESİ VE RAPORLANMASI Ahmet İÇÖZ - Yavuz KILINÇ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1517-1530
İŞ ETİĞİNİN YENİ KURALLARINDAN BİRİ OLARAK ÇALIŞANLARIN SOSYAL MEDYA KULLANIMI Fulden İNAL ZOREL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1531-1539
BEHAVIORAL LEARNING THEORIES AND A REVIEW FOR POLICE BASIC TRAINING Hakan İNANKUL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1540-1551
ÖRGÜTSEL MUHALEFET VE İŞE YABANCILAŞMANIN DUYGUSAL TÜKENMİŞLİĞE ETKİSİNİN ANFIS MODEL İLE İNCELENMESİ	1552-1563

Mustafa KESEN - Hakan PABUÇCU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	
OECD ÜLKELERİNDE PETROL TÜKETİMİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE ETKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ Hayrettin KESGİNGÖZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1564-1572
2013 VENEZUELA BAŞKANLIK SEÇİMLERİNDE SOSYAL MEDYADA KULLANILAN SEÇİM GÖRSELLERİ "CHAVEZCİ MADURO İMGESİNİN YARATIMI" Yasemin KILINÇARSLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1573-1585
TÜRKİYE'DE ULUSAL VE YEREL GAZETELERİN SİYASAL GÜNDEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI Mehmet Sena KÖSEDAĞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1586-1603
VADELİ İŞLEM PİYASALARINDA HAFTANIN GÜNÜ VE OCAK AYI ETKİSİ: KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ (VİOB AND BİST) Çiğdem ÖZARI - Kemal Kağan TURAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1604-1619
TURİST DENEYİMLERİNİN MÜŞTERİ ODAKLI MARKA DEĞERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ Sadık SERÇEK - Gülseren ÖZALTAŞ SERÇEK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1620-1629
NEOLİBERAL KRİZLER ÇERÇEVESİNDE KURUMSAL YÖNETİŞİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ Uğur SEVİM - Selçuk BALI Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1630-1636
TÜRKİYE'DE SANAYİ POLİTİKALARI VE SANAYİ SEKTÖRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ: PLANLI KALKINMA DÖNEMİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME Onur SUNGUR - Hidayet ÜNLÜ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1637-1647
RELATIONSHIP BETWEEN ENERGY CONSUMPTION, ECONOMIC GROWTH AND TRADE OPENNESS IN TURKEY Ercan ŞAHBUDAK - Dilek ŞAHİN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1648-1652
THE EXPORT-LED GROWTH: A CASE STUDY OF CHINA Dilek ŞAHİN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1653-1657
ÇALIŞANLARA STRES YÖNETİMİ BECERİSİ KAZANDIRILMASININ İŞ TATMİNİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: EMNİYET TEŞKİLATI ÖRNEKLEMİ Mehmet Ali TEKİNER - Bekir TAVAS Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1658-1671
PERFORMANS, İŞ TATMİNİ VE İŞ-AİLE YAŞAM ÇATIŞMASI ARASINDAKİ İLİŞKİLER Sabahattin TEKİNGÜNDÜZ - Mustafa SEÇKİN - Kemal YAMAN - Işıl TÜRK -Semiha ASLAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1672-1679
ÜLKELERİN ÇEVRİMİÇİ OLMA HAZIRLIK DÜZEYİNİN GELİR EŞİTSİZLİĞİ, YOLSUZLUK, CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE ÇALIŞAN HAKLARI İHLALLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ Ufuk TÜREN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1680-1689
VERİ TABANLI PAZARLAMANIN İŞLETMELERE SAĞLADIĞI YARARLAR: VERİ TABANI KULLANAN KOBİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA Ahmet UYAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1690-1698
BORSA İSTANBUL'DA İŞLEM GÖREN FUTBOL KULÜPLERİNİN KONSOLİDE BİLANÇOLARINA BENFORD YASASININ UYGUNLANMASI Aydın UYAR - Mustafa Talha UZUNER Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1699-1703
SÜREKLİ KAYGI İLE ATILGANLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ Yasin UZUNTARLA - Uğur UĞRAK - Necmettin CİHANGİROĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1704-1711
ALGILANAN AŞIRI NİTELİKLİLİĞİN İŞ PERFORMANSINA ETKİSİ: ÖRGÜTSEL DESTEĞİN BİÇİMLENDİRİCİ DEĞİŞKEN ROLÜ Banu S. ÜNSAL AKBIYIK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1712-1720
LİDERLİK TİPLERİ: KAMU VE ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA KARŞILAŞTIRILMALI BİR ARAŞTIRMA Ayse Esmeray YOĞUN - Ökkeş Galip GÖL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1721-1729
ANALYZING COLLABORATIVE MARKETING NETWORKS FROM HOSPITALITY BUSINESS' PERSPECTIVES Deniz YÜNCÜ - Hilmi Rafet YÜNCÜ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1730-1739
İLAHİYAT	
ERZURUMLU HÂCE MUHAMMED LUTFÎ'NİN (1868/1956) "HÜLÂSATU'L-HAKÂYIK" İSİMLİ ESERİNDE ÂYET VE HADİS KULLANIMI Osman BİLGEN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1740-1750
GIDA KATKI MADDELERİNDE HELÂLLİK VE HARAMLIK ÖLÇÜLERİ Mustafa BORAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1751-1759
KLASİK İSLAM HUKUKU LİTERATÜRÜNDE "SUÇ" Nazım BÜYÜKBAŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1760-1772
LA'LÎZÂDE ABDÜLBÂKÎ'NİN *MEBDE' VE MEÂD* İSİMLİ ESERİNDE TASAVVUF ANLAYIŞI Büşra ÇAKMAKTAŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1773-1783
DİĞER İNANÇ SİSTEMLERİNDE VE İSLÂMDA ORUÇ (KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ) Recep DEMİR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1784-1799
KUR'ÂN-I KERÎM'DE İLÂHÎ CEZADAN KORUMA HUSUSUNDA MÜMİNİN ÂİLESİNE KARŞI SORUMLULUĞU Cumhur DEMİREL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1800-1804
ATATÜRK'ÜN DİN VE DİN EĞİTİMİ KONUSUNDAKİ TUTUMU Muzaffer DENİZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1805-1814
EĞİTİM SOSYOLOJİSİ İLE DİN EĞİTİMİNİN BİREYİN SOSYOLOJİK SORUNLARINA YAKLAŞIMI Mahmut DÜNDAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1815-1822
KURTUBALI MUTASAVVIF ABDÜLCELÎL EL-KASRÎ (Ö. 608/1211)VE MÜTEŞÂBİH HADİSLERE DAİR *ŞERHU MÜŞKİLİ'L-HÂDÎS* ADLI ESERİ Mahmud Esad ERKAYA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1823-1831

FÂTIR SÛRESİ 28'İNCİ ÂYET BAĞLAMINDA ÂLİMLERİN HAŞYETİ Zeki HALİS Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1832-1843
MEVLANA'NIN DÜŞÜNCESİNDE AYDINLATAN VE TEKAMÜL ETTİREN NAMAZ Musa KAVAL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1844-1856
AN OVERVIEW ON THE BIBLIOGRAPHY OF TURKISH ACADEMIC SIRAH LITERATURE (1923-2015) Salih KESGİN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1857-1868
MEVLÂNÂ (672/1273)'NIN MESNEVÎ'SİNDE GEMİ METAFORU Bekir KÖLE Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1869-1877
HACDA KARŞILAŞILAN BİR PROBLEM: MÜZDELİFE VAKFESİNİN ZAMANLAMASI Ali KUMAŞ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1878-1890
İSLAM İTİKADI AÇISINDAN "DİNLER ARASI DİYALOG"UN ELEŞTİRİSİ Ali Yıldız MUSAHAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1891-1903
FIKIHTA BİR ANLATIM YÖNTEMİ OLARAK LUGAZ Hüseyin OKUR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1904-1914
DİNİ CEMAATLERİN ÜYE KAZANMA STRATEJİLERİ BEYİN YIKAMA OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLİR Mİ?: KULLANDIKLARI TEOLOJİK ARGÜMANLAR ÜZERİNDEN ELEŞTİREL BİR OKUMA Faruk SANCAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1915-1927
PERCEPTION OF PARENTS IN JUDAISM Mustafa YİĞİTOĞLU Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1928-1932
DİĞER SOSYAL BİLİMLER	
SPOR TURİZMİNİN GELİŞİMİ VE ETKİLERİ KONUSUNDA YÖNETİCİLERİN BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ Adnan AKIN - Aliye AKIN - Hüseyin ÖZTÜRK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1933-1941
GAZİPAŞA'NIN TARIM TURİZMİ (AGROTURİZM) POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SWOT ANALİZİ Nuran AKŞİT AŞIK Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1942-1953
SOSYAL NÜFUZ KURAMI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE ÇAĞDAŞ HRİSTİYAN MÜZİĞİ VE PROTESTAN KÜLTÜREL KİMLİĞİ Uğur ASLAN - İbrahim Yavuz YÜKSELSİN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1954-1962
TÜKETİCİLERİN YÖRESEL RESTORANLARI TERCİH ETME NEDENLERİ VE KARADENİZ MUTFAĞI ÖRNEĞİ Menekşe CÖMERT - Esra ÖZATA Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1963-1973
A'WOT ANALİZİ TEKNİĞİ İLE TURİZM ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: KUZEY ANTALYA KÜLTÜR VE TURİZM KORUMA VE GELİŞİM BÖLGESİ ÖRNEĞİ Sezen GIRAN TAŞCIOĞLU - Nevin AKPINAR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1974-1985
SANAL YAŞAMLAR VE BİLGİSAYAR OYUNLARINDA PAZARLANAN ŞİDDET Sinem GÜDÜM Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1986-1992
21. YÜZYILDA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE İLERLEME RAPORU Bekir GÜZEL Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1993-1998
YÖRESEL YEMEKLERİN BROŞÜRLERDE TANITIM UNSURU OLARAK KULLANILMASININ ANALİZİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA Gencay SAATCI - Özge GÜDÜ DEMİRBULAT Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	1999-2006
TÜRK MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN TANITIMINDA DÜZENLENEN TURİZM FAALİYETLERİNİN İŞLETMELER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ Ümit SORMAZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	2007-2015
SPOR KULÜPLERİ İÇİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ÖLÇEĞİNİN (KSSÖ) TÜRKÇE UYARLAMASI: GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI Uğur SÖNMEZOĞLU - Dilşad ÇOKNAZ - Ercan POLAT Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	2016-2023
MOBİL PAZARLAMA VE TURİZMDE MOBİL TEKNOLOJİLERİN KULLANIMI Özlem SÜRÜCÜ – Ali Turan BAYRAM Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	2024-2032
TURİSTLERİN ŞİKAYET DAVRANIŞLARI VE ŞİKAYETLERİN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK BEKLENTİ FARKLILIKLARI Seda ŞAHİN - Esra CESUR Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	2033-2045
İSLAMİ TURİZM KONSEPTİNDE HİZMET VEREN KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME Ömer Akgün TEKİN - Esra YILMAZ Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	2046-2058
KEDİ FRİTZ ÇİZGİ KARAKTERİ ÜZERİNDEN 1960'LAR AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ SANAT ORTAMINDA HİPPİ HAREKETİ VE GÜNÜMÜZDEKİ YANSIMALARI Bahadır UÇAN Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719	2059-2066

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 42 Volume: 9 Issue: 42
Şubat 2016 February 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TÜRKİYE'DE SANAYİ POLİTİKALARI VE SANAYİ SEKTÖRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ: PLANLI KALKINMA DÖNEMİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

INDUSTRIAL POLICIES AND TRANSFORMATION OF INDUSTRIAL SECTOR IN TURKEY: AN EVALUATION THROUGH PLANNED DEVELOPMENT ERA

Onur SUNGUR•
Hidayet ÜNLÜ**

Öz

Sanayi politikaları konusu, iktisat literatürünün en tartışmalı konularından birisini teşkil etmektedir. Genel olarak sanayi politikaları, para ve maliye politikaları dışında kalan, sektörel yapıyı etkilemek için oluşturulan politika eylemleridir. Türkiye'de de, Cumhuriyetin ilanından itibaren sanayileşmeye büyük önem verilmiş ve sanayi sektörü, kalkınmanın anahtarı olarak görülmüştür. Bu kapsamda, sanayi sektörüne yönelik pek çok plan-program-politika uygulamaya koyulmuştur. Bu çalışmada, Türkiye'de uygulanan sanayi planları ve sanayi sektöründe yaşanan dönüşüm ele alınmakta ve sanayi planları-politikaları, planlı dönem öncesi ve planlı dönem olmak üzere iki kısımda ele alınmaktadır. Ardından, 1963-2013 için sektörel paylar ve hedeflenen-gerçekleşen sektörel büyüme hızları yardımıyla sanayi sektörünün büyüme performansı ve sektörel dönüşüm değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanayi Politikası, Sanayi Sektörü, Kalkınma Planları, Türkiye.

Abstract

Industrial policies are one of the most controversial topics in Economics. Industrial policies are basically the acts aside from monetary and fiscal policies that affect the sectoral structure. In Turkey, from the proclamation of the Republic, a great importance has been given to industrialization, and industrial sector has been seen as the key to economic development. In this context, many plans, programs and policies were applied to the industrial sector. In this study, industrial plans that has been applied, and the transformation in industrial sector were discussed and industrial plans-policies were investigated for planned and unplanned periods. After that, the growth performance of industrial sector and sectoral transformation were evaluated through targeted and actual sectoral growth rates for the 1963-2013 planned periods.

Keywords: Industrial Policy, Industry Sector, Development Plans, Turkey.

GİRİŞ

Sanayi politikası İkinci Dünya savaşı öncesinden başlamak üzere hem iktisat teorisinde hem de ulusalcı hükümetlerin hakim olduğu Avrupalı devletlerde ana politika eksenlerinden birini oluşturmuştur. Dünya genelinde tüm ülkelerin temel amaçlarından birini verimliliklerini artırmak oluşturmakta ve bu açıdan verimliliğin en yüksek olduğu sanayi sektörü ülkelerin kalkınması için ayrı bir önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkeler verimlilik artışını AR-GE çalışmaları, inovasyon ve teknolojik ilerleme ile gerçekleştirirken, Türkiye'nin de içinde yer aldığı gelişmekte olan ülkeler ise kaynaklarını düşük verimli sektörlerden yüksek verimli sektörlere aktararak bu verimlilik artışını sağlamaya çalışmaktadır. Türkiye'de ülke genelinde verimliliğin ve istihdamın en fazla arttığı dönemler sanayinin en fazla geliştiği dönemlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla Türkiye açısından da hızlı ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlama amacı, kaynakların düşük verimli sektörlerden yüksek verimli sektörlere aktarılmasını bu bağlamda verimliliği en yüksek olan sanayi sektörünün geliştirilmesini ön plana çıkarmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye'de uygulanan sanayi planları ve sanayi sektöründe yaşanan dönüşüm ele alınmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, genel olarak sanayi politikalarının amaçları ve genel çerçevesi hakkında bilgi verilmektedir. Ardından ikinci bölümde Türkiye'de uygulanan sanayi planları ve politikaları, planlı dönem öncesi ve planlı dönem olmak üzere iki kısımda ele alınmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, 1963-2013 yılları arasında plan dönemleri itibarıyla sektörel paylar ve hedeflenen-gerçekleşen sektörel büyüme hızları sunularak sanayi sektörünün büyüme performansı ve sektörel dönüşüm değerlendirilmektedir.

1. SANAYİ POLİTİKALARININ GENEL ÇERÇEVESİ

Sanayi politikaları konusu, iktisat literatürünün en tartışmalı konularından birisini teşkil etmektedir. 1980'li yıllarda ortaya çıkan "minimal devlet" anlayışı ile birlikte sanayi politikaları reddedilmiş, ancak 1990'lı yıllarda gündeme gelen "piyasa dostu" devlet yaklaşımı çerçevesinde sanayi politikaları yeniden

• Yrd.Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, onursungur@mehmetakif.edu.tr
** Yrd.Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, hidayetunlu@sdu.edu.tr

tanımlanmış ve devletin belirli sektörlerde müdahalesi sınırlandırılmış ancak genel etkili yatay sanayi politikaları kabul görmüştür. 2000 sonrası dönemde ise geç sanayileşen ülkelere yönelik olarak aktif sanayi politikalarının gerekliliğini vurgulayan çok sayıda çalışma ortaya çıkmıştır (İyidoğan, 2012: 29-30).

Sanayi politikası genel olarak sanayiye yönelik devlet politikalarını ifade etmekle birlikte, iktisatçıların bir sanayi politikası kavramı üzerinde fikir birliği içinde olma güçlükleri nedeniyle, iktisat teorisinde genel kabul gören bir sanayi politikası tanımı yoktur. Sanayi politikaları, makroekonomik büyüklükleri etkilemek için kullanılan ve genel makroekonomi politikaları olarak adlandırılan para ve maliye politikaları dışında kalan, hem üretimin genel mekanizmasını ve kaynak dağılımını, hem de üretim sektörleri arasında kaynakların dağılma faaliyetini etkilemek için oluşturulan politika eylemleridir (Lindbeck, 1981: 391). Sanayi politikalarının geniş kapsamlı tanımına göre, sanayiyi etkileyen bütün hükümet kararları sanayi politikası olarak tanımlanmaktadır (Donges, 1980: 186). Daha dar kapsamlı başka bir tanıma göre sanayi politikaları, belirli endüstrilerin ve onların bileşeni olan firmaların devlet tarafından ekonominin tamamı için etkinlik yaratan çıktıları sağlaması amacıyla hazırlanan politikalardır (Chang, 2003: 112).

Genel olarak sanayi politikası araçları şunlardır(Türel, 2008);

- Firma/sanayi düzeyinde seçici olabilir ya da olmayabilir. Bu araçlar geliştirici veya savunmacı bir anlayışla tasarlanabilir ve uygulamaya geçirilebilir.
- Alana/faaliyete özgü olabilir veya olmayabilir. Alana/faaliyete özgü araçlara örnek olarak AR-GE ve KOBİ teşvikleri, çevre koruma ve bölgesel gelişme amaçlı teşvikler gösterilebilir.
- Sanayi politikası araçları karşılıklılık içerebilir veya içermeyebilir.

Rodrik (2004: 21-25), sanayi politikası tasarımında on ilkeye uyulmasını tavsiye etmektedir:

- Teşvikler sadece yeni faaliyetlere verilmelidir (çünkü ancak bu tür faaliyetler ekonominin ihtiyaç duyduğu yeniden yapılanmayı sağlar);
- Teşvik politikalarının başarı veya başarısızlığını ölçmek için açık ve kesin ölçütler konulmalıdır;
- Teşviklerin gerektiğinden fazla uzun sürmemesini sağlayacak hükümler getirilmelidir;
- Kamu otoriteleri sektörleri değil, faaliyetleri desteklemeyi hedef almalıdır;
- Sübvansiyonla desteklenen faaliyetlerin diğerlerine taşma *(spillover)* ve gösterim *(demonstration)* etkileri bulunmalıdır;
- Sanayi politikalarını uygulama görevi bürokrasinin ehliyeti denenmiş birimlerine verilmelidir;
- Uygulayıcı kuruluşlar en üst düzeyde siyasal yetkiye sahip olanlar tarafından yakından denetlenmeli, böylece özel çıkarların bu kuruluşlara egemen olması önlenmelidir;
- Teşvik politikalarını uygulayacak kuruluşlarla özel kesim arasında iletişim kanalları açık olmalıdır;
- Sanayi politikalarında hatalar işlenebilir, bazı özendirmeler başarısız olabilir, yapılmaması geren şey son tahlilde öğrenmeyi sağlayan hata yapma olasılığını değil, hataların yol açtığı maliyetleri en aza indirmektir;
- Uygulayıcı kuruluşlar öğrenme ve kendilerini yenileme becerisine sahip olmalıdır.

Son yıllarda, sanayi politikalarının daha çok verimlilik ve inovasyon (yenilik) temelinde bir büyümeye ve sanayinin rekabet gücünün arttırılmasına yönelik hükümet politikaları şeklinde anlaşılmaya başladığı görülmektedir. Bu kapsamda, son dönemlerde bilim, teknoloji ve inovasyon politikaları da giderek önem kazanmaya başlamış, sanayi politikalarının bir parçası haline gelmeye ve hatta sanayi politikaları ile özdeşleşmeye başlamıştır (İyidoğan, 2012: 30).

2. TÜRKİYE'DE SANAYİ POLİTİKALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen sürede Türkiye'de izlenen sanayi politikaları ve bu politikalardaki değişimler tarihsel olarak şu şekilde sıralanabilir (Kepenek ve Yentürk, 2001'den aktaran Öge Güney ve Akbay, 2008: 156-157):

- **1923-1929:** Özel sektör aracılığıyla sanayileşmeye öncelik verildiği, özel girişimciliğin teşvik ve himaye edildiği dönemdir.
- **1930-1945:** 1929 yılında başlayan Büyük Buhran sonrası dönemde korumacı ve devletçi politikaların benimsendiği ve bu bağlamdan sanayileşmenin "sanayi planları" aracılığıyla yürütüldüğü dönemdir.
- **1946-1953:** Serbest rekabet politikalarının benimsendiği, yabancı sermayenin ve yabancı yatırımın özendirildiği ve kolaylıklar sağlandığı, dışa açılma ve liberalizasyon çalışmalarının başlatıldığı dönemdir.
- **1954-1961:** Dış ticaretin kısıtlandığı, devlet müdahalesinin uygulandığı ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT'ler) ve devlet yatırımlarına dayalı bir sanayi politikasının izlendiği dönemdir.
- **1962-1977:** Planlı kalkınma döneminin başladığı, kalkınma planları aracılığıyla ekonomik dengenin kurulması, sanayileşmeye önem verilmesi, ekonomik ve toplumsal kalkınmanın birlikte sağlanması, belirli bir hızda büyüme (%7) gibi uzun vadeli hedefler benimsenmiştir.

- **1977-1979:** Ekonomik darboğazların yaşandığı, dış borç yükünün arttığı, hammadde sıkıntısının yaşandığı ve dış denetimli istikrar programlarının uygulamaya koyulduğu dönemdir.
- **1980 sonrası:** İthal ikameci sanayileşme politikasının terk edilerek, ihracata dönük sanayileşme politikasının benimsendiği, liberal dış ticaret politikasının uygulamaya geçirildiği ve dış ticaretin serbestleştirildiği dönemdir.

Bu çalışmada, Türkiye'de sanayi politikalarının gelişimi, planlı dönem öncesinde uygulanan sanayi planları ve planlı dönem sonrasında kalkınma planlarında uygulama koyulan sanayi politikaları çerçevesinde iki başlıkta ele alınacaktır.

2.1. Planlı Dönem Öncesinde Türkiye'de Sanayi Politikaları (1923-1960)

Devletçi politikaların uygulandığı 1930-1938 yılları, Türkiye'de aynı zamanda ilk "planlı" kalkınma denemesinin görüldüğü yıllardır. 1931-1933 yılları arasında hazırlanan ve 1934'te yürürlüğe giren Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı (BYSP), bu anlamda, Türkiye'nin ilk planlı kalkınma deneyimidir.Birinci BYSP'nın yürürlüğe girmesinin nedenleri şunlardır(İlkin, 1988: 274-275):

- 1929 krizi sonucunda kapitalist ülkelerde meydana gelen sorunlar,
- 1929 krizi nedeniyle tarım ürünlerinin fiyatlarındaki aşırı düşüş,
- Lozan Antlaşması'nın devlet gelirlerini bağlayıcı ve zayıflatıcı hükümleri,
- İzmir İktisat Kongresi'nde kabul edilen özel kesime yönelik politikaların gerçekleşememesi,
- Büyük sanayi ülkelerinin, tarımsal ülkeleri hammadde üreticisi durumunda bırakarak piyasalarına egemen olmak istemesi,
- Ülkede döviz gelirlerinin çok düşük olması

Birinci BYSP, Cumhuriyetçi siyasi kadro tarafından sanayileşme politikası konusunda yapılan önemli bir değişikliğin simgesidir. Bu önemli değişiklik; Büyük Buhran etkilerinin hissedildiği 1929-1933 döneminde Türkiye'de sanayileşmenin kısa bir sürede hızlandırılması ihtiyacının duyulduğu ama bunun özel teşebbüsle gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığının farkına varılmasıyla birlikte, sanayide sermaye birikiminin hızlandırılması amacıyla devlet yatırımcılığı ve işletmeciliğinin temel politika olarak belirlenmesidir(Tezel, 1993: 12).

Birinci BYSP, 11 Nisan 1934 tarihinde "sınai tesisat ve işletme raporları üzerine tetkikler ve kararlar" başlıklı gizli bir Bakanlar Kurulu kararıyla uygulamaya koyulan bir kamu sanayi yatırım projeleri listesidir(Tezel, 1986: 254). Plan, 1930 yılında hazırlanan "İktisadi Vaziyetimize Dair Rapor"(Yaktı ve Soylu, 2011: 688) ve buna ilaveten Prof. Orlof başkanlığındaki Sovyet uzmanların(Ünlü Soylu ve Yaktı, 2012: 372) ve Amerikalı uzmanların hazırladığı raporlardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Plan, 15 üretim kolunun 1932 yılından başlayarak etüdünü ve sorunlarını ve 1938 yılına kadar kurulması öngörülen işletmelerin yatırım tahminleri ve kuruluş yeri analizlerini içermektedir(Eroğlu, 2007: 70). Bu kapsamda, dokuma, maden işleme, selüloz kağıt, cam, çimento ve kimya sanayilerini kapsayan bu plan bir sınai yatırım programı şeklindedir(Yetim, 2008: 21). Plan kapsamında 20 fabrika kurulmuş olup bu fabrikaların hammadde ve işgücüne yakın olması, aynı zamanda da bölgeler arası dağılımının dengeli olmasına dikkat edilmiştir. Birinci BYSP kapsamında kurulan fabrikaların bazıları şunlardır(Alper ve Balaban, 2013: 14-15):

- Keçiborlu Kükürt Fabrikası 1934
- Zonguldak Sömikok Fabrikası 1935
- İstanbul Şişe Cam Fabrikası 1935
- Isparta Gülyağı Fabrikası 1935
- İzmit Kağıt Fabrikası 1936
- Karabük Demir-Çelik Fabrikası 1938

Birinci BYSP için 45 milyon TL'lik yatırım öngörülmüş, buna karşın 100 milyon TL harcanmıştır. Planın finansmanının, Sovyetler Birliği'nden alınan krediler ve her yıl bütçeden ayrılacak ödeneklerle sağlanması öngörülmüştür. Bu kapsamda, 1934 yılında Sovyetler Birliği'nden 8 milyon dolar, 1938 yılında da İngiltere'den 13 milyon Sterlin dış borç sağlanmıştır(Coşkun, 2003: 76). Özellikle Sovyetler Birliği'nden alınan kredinin, plan finansmanında önemli bir rolü olmakla birlikte, plan finansmanının büyük bir kısmı iç kaynaklardan sağlanmıştır(Soyak, 2003: 173).

Birinci BYSP dönemi sonunda, daha önceden ithal edilen un, şeker, dokuma gibi temel tüketim mallarının artık yurtiçinde üretilmesi mümkün olmuştur. Dış ticaret dengesi ve fiyat istikrarı sağlanmıştır. Plan döneminde milli gelir yıllık ortalama %5,4 artış göstermiştir. Ayrıca, Türkiye artık borçlarını ödeyebilen ve yeniden borçlanabilen bir ülke konumuna gelmiştir (Günsoy, 1997: 188).

Dönem boyunca sanayi üretimi artış göstermiştir. Gerek işletme sayısı bakımından gerekse toplam istihdamdaki pay bakımından ziraat ve hayvancılık ile dokuma sanayii ağırlıklı bir paya sahiptir. Sanayi alt dallarında en önemli gelişme tekstilde gerçekleşmiştir(Yetim, 2008: 21). Genel olarak bakıldığında; Birinci BYSP'nın, öngörülen beş yılın sonunda, büyük ölçüde uygulandığı görülmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yerli sanayi kurma çabaları ve uygulanan plan sayesinde bu dönemde sanayi sektöründe hızlı bir büyüme gerçekleşmiştir. 1923-1928 yılları arasında sanayi kesiminin GSMH içerisindeki payı % 11 iken, 1933-1939 döneminde bu pay % 15'e yaklaşmıştır. 1933-1938 yılları arasında sanayi kesiminin büyüme hızı ise % 10,2 olarak gerçekleşmiştir (Çavdar, 1992: 218; Yardımcıoğlu vd., 2012: 382).

Birinci BYSP'nın başarılı olması üzerine 1938 yılından itibaren uygulanmak üzere İkinci BYSP'nın hazırlıklarına başlanmıştır. İkinci BYPSP'nin temel amacı da Birinci BSYP ile aynıdır. Bu kapsamda, "ithal ikameci" bir politika benimsenmiş ve temel tüketim mallarının yurtiçinde üretimi amaçlanmıştır. Ancak bu planın Birinci BYSP'ndan farklı bir yönü de bulunmaktadır. İkinci BYSP'nda aynı zamanda hammaddesi Türkiye'de bol olan fakat sermaye yetersizliği nedeniyle üretime dahil edilmesi güç olan hammaddelerin yurt dışına ihraç edilmesi ve böylelikle döviz gelirlerinin arttırılması da amaçlanmıştır.İkinci BYSP'nın Birinci BYSP'ndan ayrılan bir diğer özelliği de bu planda ağır sanayiye öncelik verilmesidir. Bununla birlikte, Birinci BYSP döneminde başlatılan un, şeker, tekstil gibi temel tüketim mallarının üretilmesine yönelik yatırımlara da devam edilmesi öngörülmüştür(Güney vd., 2012: 219).

İkinci BYSP'nda Birinci plana göre daha yüksek düzeyde sermaye ve teknolojiye ihtiyaç duyulmuştur. Plan kapsamında elektrik üretimi, madencilik ve liman yapımı gibi yatırımlar öncelikli olarak belirlenmiştir(Alper ve Balaban, 2013: 15). Birinci plandan çok daha kapsamlı olan bu planın 1938-1944 yılları arasında uygulanması planlanmış, ancak 1939 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle uygulama alanı bulamamıştır(Güney vd., 2012: 216). İkinci BYSP yerine 1939 yılında "İktisadi Savunma Planı" yürürlüğe girmiştir.

İkinci Dünya Savaşı, tüm dünyadaki siyasal ve iktisadi hayatı etkilediği gibi Türk iktisadi ve politik hayatını da yakından etkilemiştir(Ay, 2012: 148). Savaş öncesi dönemde uygulanan politikalar ve özellikle Birinci BYSP sayesinde iktisadi kalkınma için gerekli adımlar atılmış ve Türkiye giderek artan bir iktisadi kalkınmaya hazır hale gelmiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte tüm fırsatlar ortadan kalkmış, Türkiye'nin dış dünya ilişkileri son derece zayıflamış ve her an savaşa girme ihtimali nedeniyle tüm kaynaklar askeri harcamalara yöneltilmiştir. Silâhaltındaki asker sayısının arttırılması hem üretimin önemli ölçüde düşmesine hem de savunma harcamalarının olağanüstü bir şekilde artmasına neden olmuştur. Savaş öncesi dönemlerde bütçe gelirlerinin yaklaşık %40'ı savunma harcamalarına ayrılırken, savaş döneminde bu oranı %60'a kadar yükselmiştir. Yaşanan bu gelişmeler neticesinde GSMH çeşitli araştırmalara göre %20 - %40 arasında(Hatipoğlu, 1986: 7) düşmüştür. Bununla birlikte, üretimin olmaması nedeniyle savunma harcamalarının finansmanı için Merkez Bankası tarafından sürekli olarak para basımına başvurulmuş, bunun sonucunda da enflasyon %400'lere kadar çıkmıştır. Bu anlamda, 2. Dünya Savaşı yılları Türkiye tarihinde ilk ve en yüksek enflasyon deneyiminin yaşandığı yıllar olmuştur(Ay, 2012: 148-153). Özellikle 1942 ve 1943 yıllarında fiyat artışları en yüksek seviyeye ulaşmış ve 1942 yılında %69,7 ve 1943 yılında da %63,2 olmuştur (Alper ve Balaban, 2013: 17). Savaş yıllarında üretken nüfusun büyük bir bölümünün askere alınması nedeniyle üretim ve yatırımlarda çok büyük miktarda düşüş yaşanmıştır. Buna karşın, tüketimde artış yaşanmıştır. Bu da bazı mallarda kıtlıklar yaşanmasına ve karaborsaların oluşmasına neden olmuştur. Savaş yıllarında pek çok ürün (özellikle ekmek) karneye bağlanmış, bazı mallar ise toplum içerisinde belli kesimlere verilmiştir. Yaşanan bu gelişmeler, halkın büyük tepkisine neden olmuş ve devletçi uygulamaların sorgulanmasına neden olmuştur(Ay, 2012: 155).

2. Dünya Savaşı'nın yarattığı olumsuz etkilerin bir an önce ortadan kaldırılması ve savaş öncesi dönemde başlayan kalkınma hamlelerinin devam ettirilmesi için çalışmalara başlanmıştır. Bu kapsamda, henüz 2. Dünya Savaşı bitmemiş iken, 1944 yılında "harp sonrası kalkınma plan ve programlarının hazırlanmasına" karar verilmiştir. Böylece Türkiye de pek çok ülke gibi savaş sonrası dönem için kalkınma planı hazırlayan ülkeler arasına girmiştir(Tekeli, 1979: 296).

Sürdürülen çalışmalar neticesinde, 7 Mayıs 1945 tarihinde, yani 2. Dünya Savaşı'nın bitmesinden iki gün sonra çalışmaların sonuçları Bakanlar Kurulu'na sunulacak hale gelmiştir. Hazırlanan plan, açık pazar koşulları tarafından belirlenen bir uzlaşmayı değil, tüm sektörlerin ve özellikle de sanayi sektörünün öncelikli olarak geliştirilmesinden kaynaklanan dengeli bir kalkınma modelini esas almıştır (Boratav, 2003: 97).

Birinci ve İkinci BYSP'ndan daha kapsamlı olan 1946 İvedili Sanayi Planı'nda Türkiye'nin temel mallarda kendi kendine yetebilir hale gelmesi amaçlanmıştır. Planın daha çok iç kaynaklarla finanse edilmesi amaçlanmıştır. Ne yazık ki 1946 İvedili Sanayi Planı da İkinci BYSP ile aynı kaderi paylaşmış ve değişen dış konjonktür nedeniyle uygulanamamıştır(Çavdar, 2003: 336).

2.2. Planlı Dönemde Uygulanan Sanayi Politikaları (1960-2015)

1960 sonrası dönemde önceliğin hızlı bir şekilde sanayileşmeye verilmiş olması nedeniyle yatırımlar genellikle batıda ve kaynakların bol, ulaşım imkânlarının iyi olduğu yörelere yönlendirilmiştir. 1960 sonrası planlı dönemde, özel sektör için yol gösterici bir niteliğe sahip olan kalkınma planlarının başlatılması ile

yatırımların teşviki kalkınma planları ve yıllık programlar çerçevesinde çıkarılan kararnameler ve tebliğler ile yürütülmüştür. Yatırımlarda Devlet Desteklerini düzenleyen teşvik politikalarının amaçlarından birisi, ekonomik ve sosyal açıdan geri kalmış yörelerin kalkınmasını temin etmek amacıyla bu yörelere ilişkin özel teşvik politikalarının uygulanması olmuştur. Bu çerçevede, Kalkınmada Öncelikli Yöreler belirlenerek bu yörelere yönelik özendirici politikalar devreye sokulmuştur (DPT, 2003: 51).

Planlı dönemde uygulamaya koyulan kalkınma planlarında ele alınan sanayi politikaları, genel hatlarıyla sunulmaktadır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

Birinci BYKP döneminde öngörülen kalkınma hedefinin gerçekleştirilmesi için öncelikle sanayinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (DPT, 1963: 305-306). Plan, ağır sanayiye yönelik bir sanayileşmeyi, vergi reformunu, fiyat istikrarını sağlayacak tedbirlerin sürekli olarak alınmasını, işsizliği giderecek etkin bir istihdam politikasının uygulanmasını genel hedefleri içerisine almış, bu yönde çeşitli tedbirler geliştirilmiştir. Planda sanayi sektörüne yönelik olarak; üretimi özendirecek sanayi kollarına kredi kolaylığı sağlanması, istihsal vergisi uygulamasına geçilmesi, sanayileşmeyi hızlandırma amacıyla hızlı amortisman uygulamasına geçilmesi, dışarıdan alınan hammaddelerin gümrük vergilerinin iade edilmesi gibi teşvik tedbirlerinin üzerinde durulmuştur (Güvemli, 1981: 451; Yardımcıoğlu vd., 2012: 383).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

İkinci BYKP'nda sanayi sektörünün gelişimine birincil öncelik verilmiş ve birinciden daha açık bir şekilde sanayileşmeye ağırlık verilmiştir. Sanayi sektörüne yönelik olarak genel hatlarıyla; yatırımların teşvik edilmesi, sanayinin uluslararası rekabet şartlarına hazırlanması, montaj sanayisinde gelişme sağlanması, ihracatın teşvik edilmesi, standartlaştırma ve kalite kontrolünün sağlanması, sınai araştırmaların ve teknik hizmetlerin teşvik edilmesi, yeni kurulacak ve aralarında mal akımları olan sanayi dallarının yurt çapında belirli merkezlerde toplanması amaçlanmıştır (DPT, 1968: 363-374). Plan döneminde sanayi için yıllık ortalama %12 büyüme hedefi belirlenmiş ve GSMH'daki payının %16,3'ten %20,5'e çıkarılması öngörülmüştür (DPT, 1968: 2). Bu hedeflere ulaşılabilmesi amacıyla, yeni kurulan sanayilerin belirli bir süre korunması, sanayiye ucuz girdiler sağlanması, ucuz kredi ve faiz olanaklarının yeniden ele alınması, yeni sanayi merkezlerinin yurt geneline dengeli bir şekilde yayılması, küçük sanayi ile büyük sanayinin işbirliğinin ve birlikte çalışmasının teşvik edilmesi gibi politikalar uygulanmıştır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

Üçüncü BYKP döneminde sanayi gelirinin yılda ortalama %11,4 artması hedeflenmiştir (DPT, 1973: 135). Sabit sermaye yatırımlarının sektörel dağılımda ise, sanayi sektörü lehine önemli bir değişiklik izlenmiş ve 1972-1995 döneminde sanayi yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımlarının yaklaşık olarak yarısını oluşturacağı tahmin edilmiştir. Bu plan döneminde Türkiye ekonomisinde yapı değişikliğini sağlayacak temel sanayilerin kısa dönemden kurulması amaçlanmıştır. İmalat sanayinde ileri teknoloji kullanan birimlerin ve ileri teknoloji üreten sanayilerin destekleneceği ve AR-GE çalışmalarına önem verileceği vurgulanmıştır. İmalat sanayinin gelişiminde içe değil dışa dönük bir sanayileşme stratejisi uygulanması benimsenmiştir. Ayrıca ara malı ve yatırım malı üreten sanayilere ağırlık verilmesi öngörülmüştür (DPT, 1973: 287-297).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)

Dördüncü plan döneminde imalat sanayinde teknoloji yaratmaya önem verileceği, ileri ve rekabetçi bir sanayi yapısının oluşturulacağı belirtilmiştir. Bazı sanayi sektörlerinde kendi teknolojisini üreten ve geliştiren bir yapının sağlanması amaçlanmıştır. Sanayi sektöründe ileri düzeyde gelişmişlik sağlamak için AR-GE çalışmalarının üretime dönük olması ve sanayi ile organik bir ilişki içinde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Türkiye'de dışa bağımlılığı azaltan bir sanayi yapısının oluşturulması için imalat sanayi içinde ara ve yatırım malları payının artırılması hedeflenmiştir. Tüketim malı üreten sanayilerdeki yatırımlarda ise önceliklerin ihracata yönelik alanlara ve üretimde dar boğaz giderici özellikteki alanlara yönelik olacağı belirtilmiştir. Bu anlamda, Dördüncü BYKP döneminde genel olarak sağlıklı ve hızlı sanayileşme amaçlanmıştır. Bu hedefin gerçekleştirilebilmesi için de AR-GE harcamalarına daha fazla kaynak ayrılacağı vurgulanmıştır. (DPT, 1979: 275).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)

Beşinci BYKP döneminde de önceki planlarda olduğu gibi imalat sanayi, gelişmenin ağırlıklı sektörü olarak belirlenmiştir. İmalat sanayinde üretim artışında en fazla katkının yatırım malları üretiminden sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca üretimin ihracata yönelik olmasının teşvik edileceği belirtilmiştir. Mevcut sanayide kapasite kullanımının artırılması ve teknoloji seviyesinin geliştirilmesi birincil önceliğe sahip amaçlar olarak belirlenmiştir. Yeni sanayi yatırımlarında ekonomik ölçekli olmalarının, ekonomik ve coğrafi avantajlardan yararlanma sağlayanların, ihracatı artırmayı amaçlayanların teşvik edileceği vurgulanmıştır. Sanayinin yurt geneline yayılması için devlet altyapı ve hizmet yatırımlarına öncelik verileceği, imalat

sanayinde ise özel sektöre daha fazla ağırlık verileceği ifade edilmiştir. Bu hedefler doğrultusunda da uygun şartlı bir imalatçı kredisi sistemi geliştirilmesi hedeflenmiştir. (DPT, 1985: 66-68).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)

Altıncı BYKP döneminde sanayileşmenin, kalkınmanın temel unsuru olduğu vurgulanmıştır. Sanayi sektörünün optimum kapasitede çalışmasının sağlanması, kısa dönemde üretimi artıracak yatırımların arttırılması ve bu yolla verimliliğin ve üretimin arttırılması amaçlanmıştır. Üretim yapısının, verimlilik ve rasyonellik ilkeleri çerçevesinde istihdam artışını sağlayacak biçimde yönlendirileceği vurgulanmış ve yatırım politikasının, hedeflenen üretim yapısını gerçekleştirecek şekilde biçimlendireceği ifade edilmiştir (DPT, 1990: 1). İmalat sanayinde dışa dönük ve rekabet gücüne sahip bir yapının oluşturulması amacıyla ihracatın sürekliliğinin ve çeşitliliğinin sağlanması, mevcut tesislerde gerekli yapısal dönüşümün gerçekleştirilmesi, verimliliğin artırılması, optimum ölçeklerde yeni yatırımların yapılması amaçlanmıştır. Kısacası bu plan döneminde imalat sanayinde rekabet edebilir bir yapının oluşturulması ve bu yapıda üretim ve ihracatın artırılması hedeflenmiştir. İmalat sanayinin rekabet gücünün artırılması için girdilerin dünya fiyatlarından sağlanması, küçük ve orta ölçekli sanayide teknoloji seviyesinin geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, büyük sanayi ile entegrasyonun sağlanması teşvik edileceği ve imalat sanayinin haksız dış rekabete karşı korunacağı ifade edilmiştir (DPT, 1990: 85).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

Yedinci BYKP'nında da bir önceki planda olduğu gibi kalkınmanın temel unsurlarından birisinin sanayileşme olduğu vurgulanmıştır. Planda, dünya piyasalarına ve Avrupa Birliği'ne uyum sağlamak için dışa açık, rekabet gücü yüksek ve ihracata dönük bir sanayi yapısının oluşturulması öngörülmüştür. Özel kesim ağırlıklı bir sanayi yapısının oluşturulması, sanayide verimliliğin, kalite ve standardizasyonun sağlanması, esnek üretim sistemlerinin ve modern teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, küçük-büyük sanayi bütünleşmelerinin gerçekleştirilmesi, katma-değeri yüksek üretim yapısının oluşturulması amaçlanmıştır. Belirtilen bu ilkeler çerçevesinde koruma politikaları yerine firmaların rekabete açılması ve uluslar arası piyasalarda rekabet edebilen güçlü işletmelerin oluşturulmasını destekleneceği belirtilmiştir. Sektörel teşviklerden ziyade faaliyet bazında destek verilmesi temel ilke olarak benimsenmiştir (DPT, 1996: 68). Planda, AR-GE, teknoloji geliştirme, üniversite-sanayi işbirliği konularına da vurgu yapılmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Sekizinci planda imalat sanayinin dışa dönük bir yapı içinde rekabet gücünün artırılması amaçlanmıştır. Sanayi yapısı olarak yerel kaynakları harekete geçiren, çevre normlarına uygun üretim gerçekleştiren, yüksek nitelikli işgücü çalıştıran, çağdaş işletmecilik anlayışı ile hareket eden, AR-GE'ye önem veren, teknoloji üreten, özgün tasarım ve marka geliştiren ve bu bağlamda uluslar arası pazarlarda yer edinen bir yapı benimsenmiştir. Geleneksel sanayilerin rekabet gücünün artırılması hedeflenmiş, bunun yanımda sanayide ileri teknoloji kullanımının yaygınlaşması öngörülmüştür. Bu planda sanayinin teknoloji kapasitesinin geliştirilmesi için üniversite-sanayi işbirliğinin yaygınlaştırılması, teknolojik destek ve geliştirme merkezleri, yeni teknoparklar ve teknoloji enstitüleri kurulmasının desteklenmesi ve AR-GE desteklerinin artırılması hedeflenmiştir (DPT, 2001: 122).

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planında, yatırımların ve istihdamın artışını hızlandırmak ve bölgesel gelişmede özel sektör katkısını artırmak amacıyla yeni teşvik tedbirleri uygulamaya konulmuştur. 2004 yılında yürürlüğe giren 5084 sayılı Kanun ile ilk aşamada 36 ilde başlatılan teşvik uygulaması, 2005 yılında değişiklikle 49 ile yaygınlaştırılmıştır. (Dinler, 2010: 58-59). Planda, daha önceki planlara benzer ifadeler yer almakta olup, genel olarak rekabet gücünü artırmaya yönelik, ihracata yönelik, katma değeri yüksek ürünlerin üretimini artırmaya yönelik, teknoloji geliştirmeye ve AR-GE çalışmalarına önem veren bir sanayi politikası uygulanacağı vurgulanmıştır (DPT, 2007: 89). Planda, işbirliği geliştirilmesine yönelik olarak işletmelerin ortak AR-GE, ortak tedarik ve pazarlama faaliyetlerinin destekleneceği, ağ oluşturma ve kümelenme girişimlerinin destekleneceği belirtilmiştir.

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Onuncu Kalkınma Planında, imalat sanayinde dönüşümü gerçekleştirmek için ana odak noktaları olarak, yenilikçilik ve firma becerileri, bölgelerin üretime etkili katılımı, sektörler arası entegrasyon, yeşil teknoloji ve üretim ve dışa pazar çeşitliliği belirlenmiştir. Ayrıca uzun dönemde Türkiye'nin Avrasya'nın üretim merkezi olması hedeflenmiştir. İmalat sanayinde rekabet gücünü ve yurtiçi katma değeri artırmak için hem imalat sanayi alt sektörleri arasında hem de tarım ve hizmetler sektörleriyle değer zinciri bazlı bütünleşmenin artırılması amaçlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 89-90).

Plan döneminde, sanayi politikalarına yönelik olarak 2015-2018 yıllarını kapsayan "Türkiye Sanayi Strateji Belgesi" uygulamaya koyulmuştur. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile hazırlanan "Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi, Yüksek Planlama Kurulu tarafından 18 Haziran 2015 tarih ve 2015/24 sayılı karar kabul

edilmiştir. Karar, 25 Haziran 2015 tarih ve 29397 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye için uygulanacak stratejinin uzun dönemli vizyonu"Orta ve yüksek teknolojili ürünlerde Avrasya'nın üretim üssü olmak" olarak belirlenmiştir. Stratejinin genel amacı ise; "*Türk sanayisinin rekabet edebilirliğinin ve verimliliğinin yükseltilerek, dünya ihracatından daha fazla pay alan, ağırlıklı olarak yüksek katma değerli ve ileri teknolojili ürünlerin üretildiği, nitelikli işgücüne sahip ve aynı zamanda çevreye ve topluma duyarlı bir sanayi yapısına dönüşümü hızlandırmak*" olarak ifade edilmiştir (BSTB, 2015: 34). Türkiye Sanayi Stratejisi kapsamında sanayi sektörüne yönelik üç ana hedef ve sekiz temel politika ve yetmiş eylem planı belirlenmiştir. Belirlenen hedef ve politikalar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Türkiye Sanayi Stratejisi (2015-2018) Ana Hedefleri ve Politikaları

Hedef 1: Sanayide bilgi ve teknolojiye dayalı yüksek katma değerli yerli üretimin geliştirilmesi
Politika 1: Sanayide teknolojik dönüşüm gerçekleştirilecektir.
Politika 2: Sanayi altyapısı güçlendirilecektir.
Politika 3: KOBİ'lerin finansmana erişim imkanları artırılacaktır.
Hedef 2: Kaynakların etkin kullanıldığı, daha yeşil ve rekabetçi sanayi yapısına dönüşümün sağlanması
Politika 4: Sanayide yeşil üretim özendirilecektir.
Politika 5: Yatırım ve iş ortamının iyileştirilmesi sağlanacaktır.
Politika 6: Ülkemizin uluslararası ticaret ve yatırım kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Hedef 3: Sosyal ve bölgesel gelişmeye katkı sağlayan ve nitelikli işgücüne sahip sanayinin geliştirilmesi
Politika 7: Sanayide ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün istihdam edilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.
Politika 8: Bölgesel gelişmeye katkı sağlamak üzere sanayi politikaları geliştirilecektir.

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2015.

Belirlenen politika alanları, Türkiye sanayisine yönelik olarak yapılan GZFT analizi sonucunda ortaya çıkan zayıf yönler ve tehditler dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, Türk sanayisinin zayıf yönleri ve tehditleri şu şekilde sıralanmaktadır(BSTB, 2015: 39-40):

- İş süreçlerinde küçük işletmelerin teknolojiyi yeterince kullanamaması
- Bilim, teknoloji, Ar-Ge, yenilikçilik, verimlilik, sınai mülkiyet kültürüne yönelik yeterli farkındalığın oluşturulamaması
- Firmaların Ar-Ge'ye ayırdığı kaynakların yetersiz olması
- Ar-Ge çalışmalarının yeterince ticarileştirilememesi
- Ar-Ge yatırım ölçeklerinin çok büyümesi
- Sanayideki işletme maliyetlerinin yüksekliği
- Devlet destekleriyle ilgili etki analizinin yapılmaması
- Sanayinin yoğun olduğu bölgelerde yatırım yeri konusunda yaşanan zorluklar
- Enerjide dışa bağımlılık
- Kredi Garanti Fonu (KGF) sistemiyle ilgili yasal mevzuat eksikliği
- KGF ile ilgili farkındalık ve tanıtım eksikliği
- Melek yatırımcı sayısının azlığı
- KOBİ'lerin girişim sermayesine sıcak bakmamaları
- Firmaların çevre mevzuatı ile ilgili farkındalıklarının ve uyum konusunda destek mekanizmalarının yetersiz olması
- Çevreye duyarlı ürün ve üretim süreçleri konusunda bilinç eksikliği
- Atıkların ekonomik değeri konusunda bilinç eksikliği
- Çevre maliyetlerinin firmalara getirdiği yükün telafi edilmesine dönük ilgili mekanizmaların bulunmaması
- Yatırım ve destek mekanizmalarında eşgüdüm ve etki değerlendirmesinde yaşanılan sıkıntılar
- Küresel krizlerin yatırımcıların kararlarını olumsuz etkilemesi
- Küresel piyasadaki düşük işgücü maliyeti baskısı
- Teknolojik gelişim hızına işgücü piyasalarının yetişememe riski
- ABD ile AB arasında yapılan Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması nedeniyle yaşanabilecek muhtemel pazar kaybı
- AB'nin STA yaptığı ülkelerle STA yapamamamız durumunda ticaret sapması
- Komşu ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlık
- Gelişmiş ülkelerin tarife dışı engellerle korumacılığı arttırmaları
- KOBİ'lerde nitelikli eleman eksikliği
- İşgücü piyasasının yeterince esnek olmaması
- Nitelikli teknik elemanların başka alanları tercih etmesi
- İşletmelerde işbaşında eğitim imkânlarının yetersizliği

- Bölgelerde yer alan KOBİ'lerin bilgi ve tecrübe eksikliği nedeniyle devlet teşviklerinden fazla yararlanamaması
- Sanayinin az gelişmiş olduğu bölgelerde kümelenme konusunda farkındalığın yeterli olmaması
- İşletmelerin tanıtım ve pazarlama konusunda yetersiz olmaları

3. PLANLI DÖNEMDE SEKTÖREL BÜYÜME HEDEF VE GERÇEKLEŞMELERİ

Plan dönemlerinde gerçekleşen tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde sektörel büyüme hızları ve GSYİH büyüme hızı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Buna göre; Birinci BYKP döneminde tarım sektöründe yıllık ortalama %3,2, sanayi sektöründe %11,2 ve hizmet sektöründe de %7,2 büyüme gerçekleşmiştir. Bu dönemde GSYİH büyümesi ise yıllık ortalama %6,6 olmuştur. İkinci BYKP döneminde tarım sektörü %1,9, sanayi sektörü %8,2, hizmet sektörü %8,4 büyüme gerçekleştirmiş ve GSYİH büyümesi yıllık ortalama %5,4 olmuştur. Üçüncü BYKP döneminde tarım sektörü %1,2, sanayi sektörü %8,7, hizmet sektörü %6,0 büyümüştür. Üçüncü BYKP döneminde GSYİH büyümesi ise %6,0 olmuştur. Dördüncü BYKP döneminde ise sektörel büyüme hızlarında önemli ölçüde bir düşüş görülmektedir. Bu dönemde sanayi büyüme hızı %2,6'ya kadar düşmüş ve GSYİH büyümesi de %2,0 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde tarımsal büyüme hızı yıllık ortalama %0,3, hizmet sektörü büyüme hızı ise %2,1 olmuştur. Beşinci BYKP döneminde tekrar bir toparlanma yaşanmış ve GSYİH büyüme hızı yine %5 seviyesine yaklaşmıştır. Bu dönemde tarım sektörü %0,8, sanayi sektörü %7,2, hizmet sektörü de %5,2 büyümüştür. Altıncı BYKP döneminde sanayi büyüme hızı %4,2'ye, Yedinci BYKP döneminde de %4,1'e düşmüş, Sekizinci BYKP döneminde 4,6'ya yükselmiş ve Dokuzuncu KP döneminde ise tekrar düşerek %3,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 2: Plan Dönemleri İtibariyle Sektörel Büyüme Hızları(Yüzde)

PLAN	TARIM	SANAYİ	HİZMET	GSYİH
1.BYKP	3,2	11,2	7,2	6,6
2.BYKP	1,9	8,2	8,4	5,4
3.BYKP	1,2	8,7	6,0	6,0
4.BYKP	0,3	2,6	2,1	2,1
5.BYKP	0,8	7,2	5,2	4,6
6.BYKP	1,9	4,2	3,9	3,8
7.BYKP	2,7	4,1	5,3	4,2
8.BYKP	1,8	4,6	5,3	4,7
9.KP	2,3	3,9	4,2	3,5

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Plan dönemleri itibariyle bakıldığında; genel olarak ilk altı BYKP döneminde en yüksek sektörel büyüme hızının sanayi sektöründe gerçekleştiği görülmektedir. Bununla birlikte, Yedinci BYKP döneminden itibaren hizmet sektöründeki büyüme hızının sanayi sektörü büyüme hızını aştığı görülmektedir. Sanayi sektöründe büyüme hızının özellikle ilk üç BYKP döneminde ve Beşinci BYKP döneminde ortalama üzerinde bir büyüme sergilediği, diğer plan dönemlerinde ise sanayi büyüme hızının ortalamanın altında kaldığı dikkat çekmektedir.

Şekil 1: 1963-2013 Arası Sektörel Büyüme Hızları

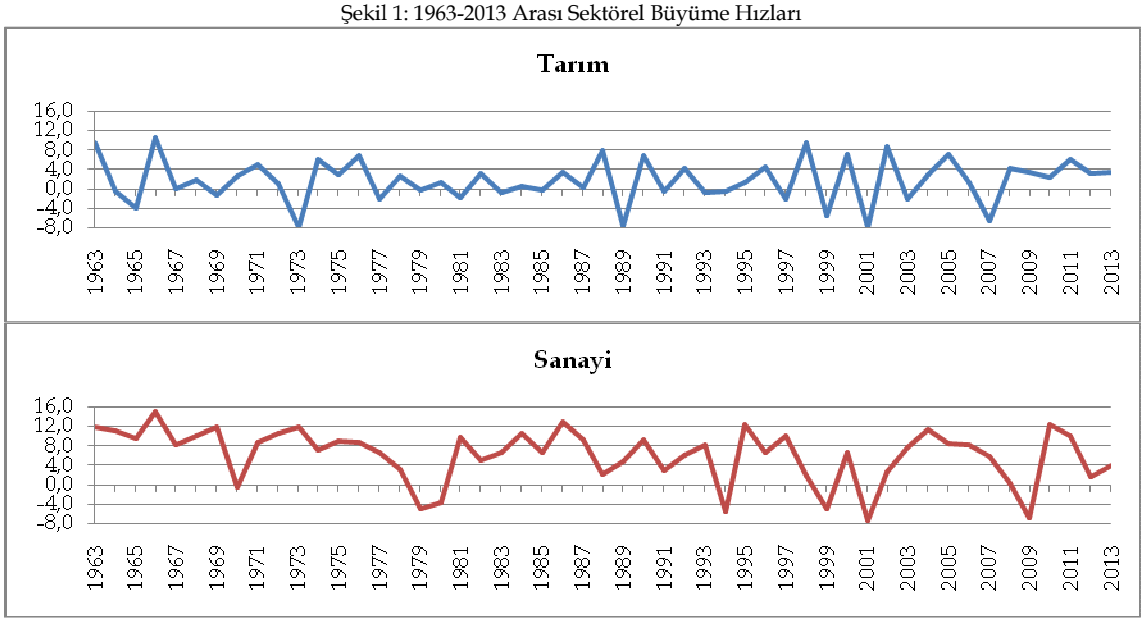

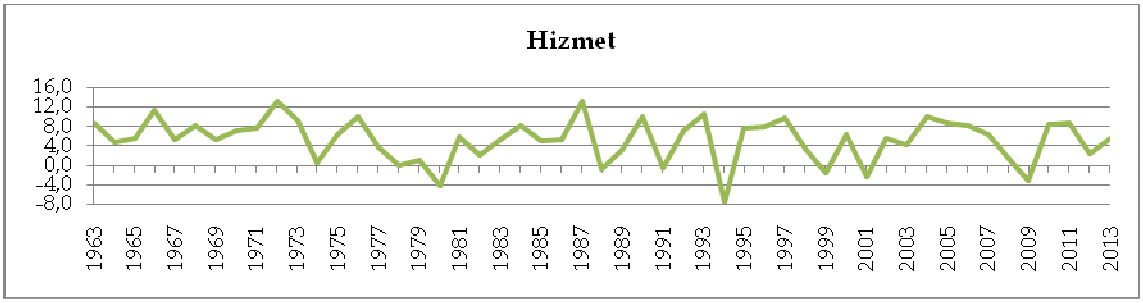

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı'ndan alınan veriler yardımıyla yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yıllar itibariyle tarım, sanayi ve hizmet sektörü büyüme hızlarında büyük dalgalanmalar görülmektedir. Tarım sektöründe 1973, 1989, 1999, 2001, 2003 ve 2007 yıllarında negatif büyüme yaşanmıştır. Genel olarak bakıldığında, 1963-2013 yılları arasında tarım sektörünün büyüme hızı %-8,1 ile %10,7 arasında dalgalanmakta olup, planlı dönem boyunca tarım sektörü büyüme hızı yıllık ortalama %1,6 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde sanayi sektöründe büyüme hızı %-7,3 ile %15,2 arasında bir dalgalanma göstermekte ve yıllık ortalama büyüme hızı %6,2 olarak hesaplanmaktadır. Hizmet sektöründe büyüme ise %-7,6 ile %13,4 arasında dalgalanmakta olup, plan döneminde büyüme hızı %5,3 olmuştur.

Plan dönemleri itibariyle sektörel büyüme hızlarına ilişkin hedefler ve gerçekleşmeler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Genel olarak bakıldığında; gerçekleşen büyüme hızlarının, hedef büyüme hızlarının altında kaldığı görülmektedir.

Tablo 3: Plan Dönemleri İtibariyle Sektörel Büyüme Hızlarına İlişkin Hedef ve Gerçekleşmeler

	TARIM		**SANAYİ**		**HİZMET**		**GSYİH**	
	HEDEF	GERÇEK	HEDEF	GERÇEK	HEDEF	GERÇEK	HEDEF	GERÇEK
1.BYKP	4,2	3	12,3	10,9	6,8	7,2	7	6,4
2.BYKP	4,1	1,8	12	9,1	6,3	6,6	7	5,4
3.BYKP	3,7	1,2	11,2	8,8	7,7	7,3	7,5	5,9
4.BYKP	5,3	0,3	9,9	2,4	8,5	2,6	8	2
5.BYKP	3,6	0,8	7,5	6,5	6,5	5	6,3	4,6
6.BYKP	4,1	1,6	8,1	3,8	6,7	4,1	6,8	3,6
7.BYKP	2,9	1,7	6	4	5,1	4,5	5	3,9
8.BYKP	2,1	1	7	4,9	7,5	4,8	6,5	4,3
9.KP	3,6	2,3	7,8	3,9	7,3	4,2	7	3,5

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Aşağıdaki şekilde, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde ve GSYİH'da plan dönemleri itibariyle büyüme hedefleri ve gerçekleşmeleri arasındaki fark görülmektedir. Şekilden de görülebildiği üzere; tüm plan dönemlerinde gerçekleşen büyüme hızları ile hedeflenen büyüme hızları arasında ciddi bir farklılık bulunmaktadır. Yalnızca hizmet sektöründe ilk iki BYKP döneminde gerçekleşen sektörel büyüme hızı hedefi aşmıştır.

Şekil 2: Plan Dönemleri İtibarıyla Sektörel Büyüme Hedef ve Gerçekleşmeleri

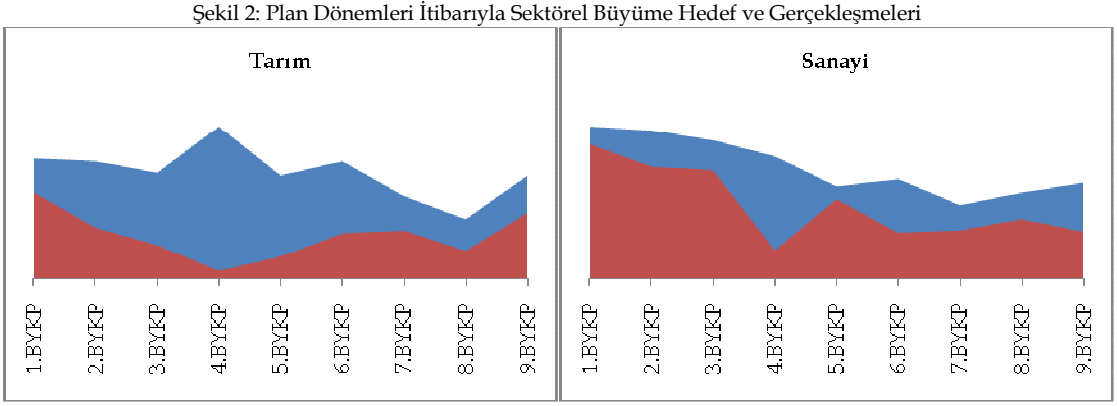

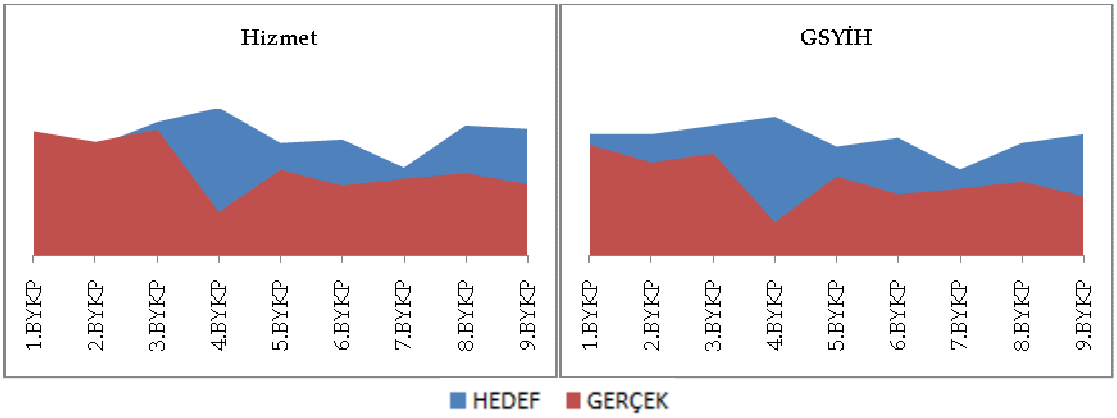

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı'ndan alınan veriler yardımıyla yazar tarafından oluşturulmuştur.

Son olarak, 1962-2013 yılları arasında sabit fiyatlarla GSYİH'nın sektörel dağılımı aşağıdaki şekil yardımıyla sunulmaktadır. Planlı kalkınma döneminin başlangıcından günümüze kadar geçen 50 yıllık sürede Türkiye'de sektörel dağılımının tarımdan sanayiye ve hizmete doğru önemli ölçüde değiştiği görülmektedir. Türkiye'de 1963 yılında tarımın GSYİH'daki payı %36,3 iken bu oran 2014 yılında %8,8'e gerilemiş, aynı dönemde sanayinin payı ise %18,2'den %32,9'a yükselmiştir. Hizmet sektörünün payı ise 50 yıllık dönemde %41,8'den %59,1'e yükselmiştir.

Şekil 3: 1963-2013 Arası Sabit Fiyatlarla GSYİH'nın Sektörel Dağılımı (Yüzde)

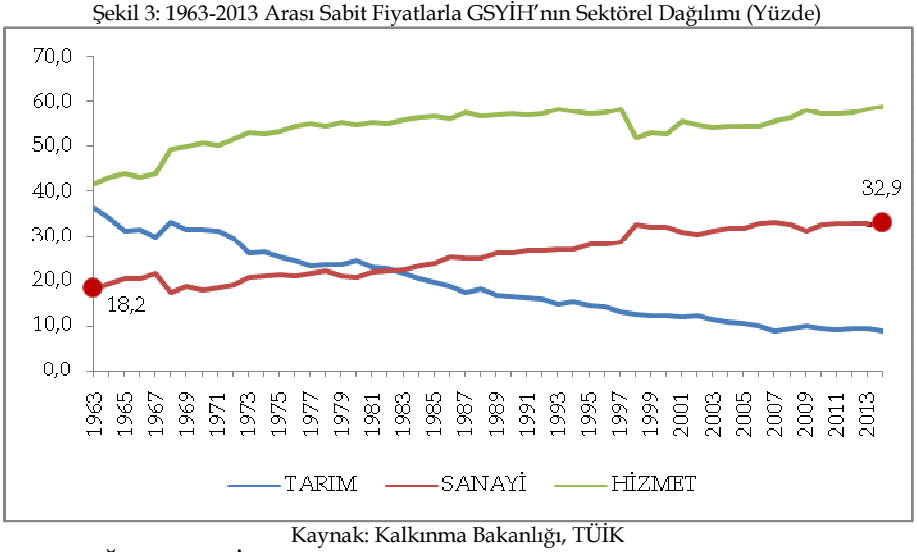

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Plan dönemleri itibariyle değerlendirildiğinde genel olarak ilk altı BYKP döneminde en yüksek sektörel büyüme hızının sanayi sektöründe gerçekleştiği görülmektedir. Bununla birlikte, Yedinci BYKP döneminden itibaren hizmet sektöründeki büyüme hızı sanayi sektörü büyüme hızını geçmiştir. Sanayi sektöründe büyüme hızının özellikle ilk üç BYKP döneminde ve Beşinci BYKP döneminde ortalama üzerinde bir büyüme sergilediği, diğer plan dönemlerinde ise sanayi büyüme hızının ortalamanın altında kaldığı dikkat çekmektedir. Türkiye'de sektörler açısından genel olarak incelendiğinde, 1963-2013 yılları arasında planlı dönem boyunca tarım sektörü büyüme hızı yıllık ortalama %1,6 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde hizmet sektöründe ortalama büyüme hızı ise %5,3, sanayi sektöründe ortalama büyüme hızı %6,2 olmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde hızlı ekonomik kalkınma açısından sanayi sektörünün gelişmesi ve desteklenmesi önem taşımaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde ister gelişmiş ister gelişmekte olan ülke olsun hızlı ekonomik büyüme ve sanayileşmeyi gerçekleştirmiş her ülkenin bir çeşit sanayi politikası uyguladığı görülmektedir. Türkiye'de de ülke genelinde verimliliğin ve istihdamın en fazla arttığı dönemler sanayinin en fazla geliştiği dönemlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla tartışılması gereken soru 'Bir sanayi politikası olsun mu olmasın mı' değil 'Nasıl bir sanayi politikası olsun" sorusudur.

'Nasıl bir sanayi politikası olmalıdır' sorusuna yönelik olarak ise; sektörel önceliklerin belirlenmesi, vergi indirimleri, sübvansiyonlar, koruma gibi klasik sanayi politikalarına ek olarak birtakım önerilerde bulunulabilir. Bu kapsamda, Dünya genelinde sanayileşme konusunda başarılı ve başarısız ülke örneklerinden çıkarımlar yapan, her ülkenin kendi şartlarına ve önceliklerine göre uyarlanmış, dış dünyaya açık, kamu ve özel sektör arasında işbirliği sağlayacak diyalog mekanizmalarını oluşturan ve işleten sanayi politikalarının oluşturulması önceliklidir. Ayrıca sanayi politikalarının uygulandıkları kurumsal ortamı da

iyi düzenlemek gerekmektedir. Özellikle Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde sanayi sektörünün sorunları çok boyutlu olabilmektedir, bu noktada önemli olan en önemli kısıtları belirleyip öncelikli olarak çözmektir. Sanayi sektörü verimlilik açısından tarım ve hizmetler sektöründen önde yer almaktadır ve planlı kalkınma döneminin başlangıcından günümüze kadar geçen 50 yıllık sürede Türkiye'de sektörel dağılımın tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne doğru önemli ölçüde değiştiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

Alper, M. ve L.S. Balaban (2013). *Türkiye Ekonomisi, Uluslararası İktisat, Büyüme ve Kalkınma, İktisadi Doktrinler Tarihi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

DPT (2003). *Ön Ulusal Kalkınma Planı 2004-2006*, Ankara: DPT Yayını.

Ay, İ.C. (2012). "II. Dünya Savaşı Ulusal Planlama Faaliyetleri: 1946 İvedili Sanayi Planı ve 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı'nın Karşılaştırmalı Analizi", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, S. 62(1), s. 147-172.

Boratav, K. (2003). *Türkiye İktisat Tarihi*, Ankara: İmge Kitabevi.

BSTB - Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2015). *Türkiye Sanayi Strateji Belgesi 2015-2018*, Ankara.

Chang, H. (2003). *Globalization, Economic Development and the Role of the State*, USA: Zed Books.

Coşkun, A. (2003). "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye Ekonomisi", *Atatürkçü Düşünce Dergisi*, S. 4, s. 72-77.

Çavdar, T. (1992). *Türkiye'de Liberalizm*, Ankara: İmge Kitabevi.

Çavdar, T. (2003). *Türkiye Ekonomisinin Tarihi*, Ankara: İmge Kitabevi.

Dinler, Z.(2010). "Cumhuriyetimizin Kuruluşundan Günümüze İzlenen Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Kalkınma Ajansları", *Türkiye'de Bölgesel Kalkınmanın Yeni Örgütleri Kalkınma Ajansları*, B. Akgül ve N. Uzay (Editörler), Bursa: Ekin Kitabevi.

Donges, J.B. (1980). "Industrial Policies in the West Germany's Not-so-Market-Oriented Economy", *The World Economy*, S. 3(2), s. 185-204.

DPT (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967),* Ankara.

DPT (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972),* Ankara.

DPT (1973). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977),* Ankara.

DPT (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983),* Ankara.

DPT (1985). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989),* Ankara.

DPT (1990). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994),* Ankara.

DPT (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*, Ankara.

DPT (2001). *Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)*, Ankara.

DPT (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*, Ankara.

Eroğlu, N. (2007). "Atatürk Dönemi Ekonomi Politikaları (1923-1938)", *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, S. 33(2), s. 63-73.

Güney, S., Korkmaz, M. ve Ş. Yüksel Yiğiter (2012). "Atatürk ve Günümüz Dönemi Ekonomi Politikalarına Literatür Açısından Genel Bir Bakış", *International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 3(5), 215-231.

Günsoy, B. (1997). *Değişen Dünya Koşullarında Kalkınma Planlaması ve Türkiye'de Planlama Uygulaması*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.

Güvemli, O. (1981). "Türkiye'de Sanayiyi Özendirme ve Yönlendirme Çalışmaları", *İkinci İzmir İktisat Kongresi Kalkınma Politikası Komisyonuna Sunulan Tebliğ*, 1. Cilt, Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Hatipoğlu, Z. (1986). *Türkiye İktisadına Güncel Bir Bakış*, İstanbul: Met-Er Matbaası.

İlkin, A. (1988). *Kalkınma ve Sanayi Ekonomisi*, İstanbul: Yön Ajans Yayınları.

İyidoğan, S. (2012). "Türkiye'nin Yeni Sanayi Politikası Yönelimi: Entegre Sanayi Politikası Yaklaşımı Önerisi", *Amme İdaresi Dergisi*, S. 45(2), s. 29-52.

Kalkınma Bakanlığı (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*, Ankara.

Kepenek, Y. ve N. Yentürk (2001). *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitabevi, 12. Baskı, İstanbul.

Lindbeck, A. (1981). "Industrial Policy as an Issue in theEconomics Environment", *The World Economy*, S. 4(4), s. 391-406.

Öge Güney, P. ve O.S. Akbay (2008). "Avrupa Birliği'nin Sanayi Politikası ve Türk Sanayisine Etkileri", *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 4(7), s. 147-162.

Rodrik, D. (2004). *Industrial Policy for the Twenty-First Century*, Harvard University John F. Kennedy School of Government Working Paper No: RWP04-047.

Soyak, A. (2003). "Türkiye'de İktisadi Planlama: DPT'ye İhtiyaç Var Mı?,*Doğuş Üniversitesi Dergisi*, S. 4(2), s. 167-182.

Tekeli, İ. (1979). "II. Dünya Savaşı Sırasında Hazırlanan Savaş Sonrası Kalkınma Plan ve Programları", *ODTÜ Gelişme Dergisi Özel Sayısı*, s. 289-327.

Tezel, Y.S. (1986). *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi*, Ankara: Yurt Yayıncılık.

Tezel, Y.S. (1993). "1934 Sanayi Programı ve Türkiye'de 'İktisadi Devletçilik'in Tarihindeki Yeri", *Görüş Dergisi*, S. 12.

Türel, O. (2008). "Türkiye'de Sanayi Politikalarının Dünü ve Bugünü", Çevrimiçi: http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/TurelJan08.pdf, Erişim Tarihi: 25.12.2015.

Ünlü Soylu, P. ve Ö. Yaktı (2012). "Devletçiliğe Yönelmede Bir Köşe Taşı: Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı", *History Studies*, Prof.Dr. Enver Konukçu Özel Sayısı, s. 365-379.

Yaktı, Ö. ve P. Ünlü Soylu (2011). "İktisadi Kalkınma Yolunda Önemli Bir Danışma Organı: Âlî İktisat Meclisi", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 47, s. 677-700.

Yardımcıoğlu, M., Kocamaz H. ve N. Sezal (2012). "Türkiye'de Günümüze Kadar İzlenen Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Kalkınma", *II. Bölgesel Sorunlar Ve Türkiye Sempozyumu*, 1-2 Ekim 2012, s. 381-395.

Yetim, A. (2008). "İzmir İktisat Kongresi'nin 85. Yılında Türkiye Ekonomisinin Geldiği Nokta", *AR-GE Bülten*, Şubat, s. 18-24.